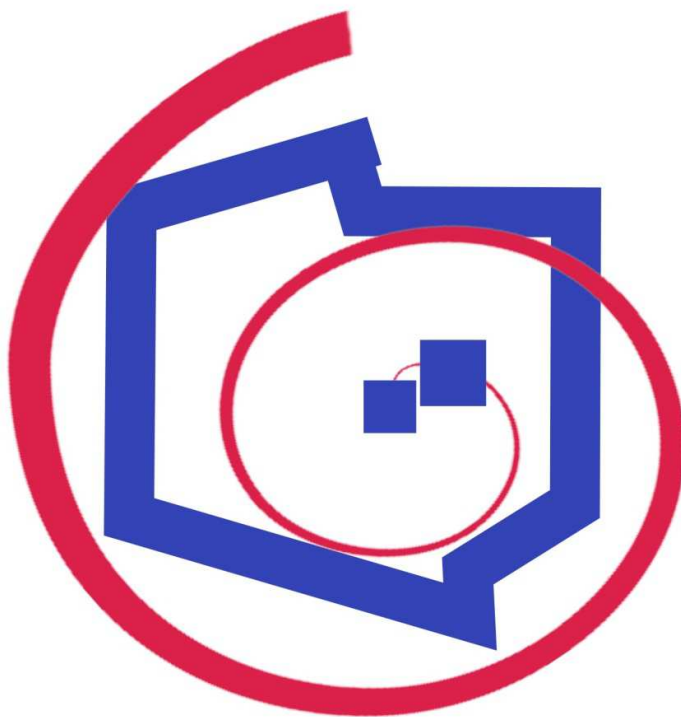

Projekt

STRATEGIA

>> ROZWOJU POLSKI CENTRALNEJ 2020
z perspektywą 2030

Luty 2015

Spis treści

1	WPROWADZENIE	3
1.1	PRZEBIEG PRAC NAD DOKUMENTEM	4
1.2	MIESCE STRATEGII W PORZĄDKU DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	5
2	STRESZCZENIE	8
3	DIAGNOZA I TRENDY ROZWOJOWE	10
3.1	CECHY CHARAKTERYSTYCZNE MAKROREGIONU POLSKI CENTRALNEJ	10
3.2	DIAGNOZA W OBSZARACH ZIDENTYFIKOWANYCH POTENCJAŁÓW ROZWOJOWYCH	13
3.3	TRENDY ROZWOJOWE	28
3.4	ANALIZA SWOT	31
4	WYZWANIA I WIZJA	34
5	CEL GŁÓWNY, CELE SZCZEGÓŁOWE ORAZ KIERUNKI INTERWENCJI	35
5.1	Cel szczegółowy I ZINTEGROWANA PRZESTRZEŃ WIEDZY I INNOWACJI	37
5.2	Cel szczegółowy II PRZESTRZEŃ PRZYJAZNA TWÓRCOM I PROJEKTANTOM	39
5.3	Cel szczegółowy III INNOWACYJNA SIEĆ MEDYCZNO-FARMACEUTYCZNA	42
5.4	Cel szczegółowy IV MIĘDZYNARODOWE CENTRUM ŻYWNOŚCI PROZDROWOTNEJ	44
5.5	Cel szczegółowy V MULTIMODALNY WĘZEL TRANSPORTOWY O ZNACZENIU MIĘDZYNARODOWYM	46
6	WSKAŹNIKI REALIZACJI	48
7	SYSTEM REALIZACJI	50
7.1	ZASADY REALIZACJI STRATEGII	50
7.2	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE W REALIZACJĘ STRATEGII	52
7.3	SYSTEM MONITOROWANIA I EWALUACJI STRATEGII	55
8	RAMY FINANSOWE	58
9	SPIS MAP, SCHEMATÓW I WYKRESÓW	60

1 WPROWADZENIE

Prace nad przygotowaniem *Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030* (SRPC, Strategia) zainicjowały w 2012 r. władze samorządowe województw łódzkiego i mazowieckiego podpisując porozumienie o współpracy międzyregionalnej. W porozumieniu określono, że koncepcja przyszłej strategii koncentrować się będzie na wykorzystaniu synergicznych potencjałów rozwojowych obu województw dla wzmocnienia pozycji konkurencyjnej Polski Centralnej zarówno w wymiarze krajowym, jak i międzynarodowym.

Makroregion Polski Centralnej obejmuje obszar **dwóch województw: łódzkiego i mazowieckiego** o łącznej powierzchni stanowiącej 17,2% powierzchni kraju i o liczbie ludności wynoszącej ok. 7,8 mln osób na koniec 2013 r., co stanowiło 20,3% ludności Polski¹.

Średnia gęstość zaludnienia w Makroregionie Polski Centralnej wynosiła w 2012 r. 146 osób/km², przy czym dla miast 1 511 osób/km², natomiast dla obszarów wiejskich 56 osób/km². **Udział ludności miejskiej** wynosił 63,4% (Polska 60,5%). Makroregion stanowi obszar o wysokim **potencjale demograficznym**. W latach 2002-2012 napływ migracyjny ludności do Warszawy przyczynił się do wzrostu liczby mieszkańców makroregionu o 1,2%.

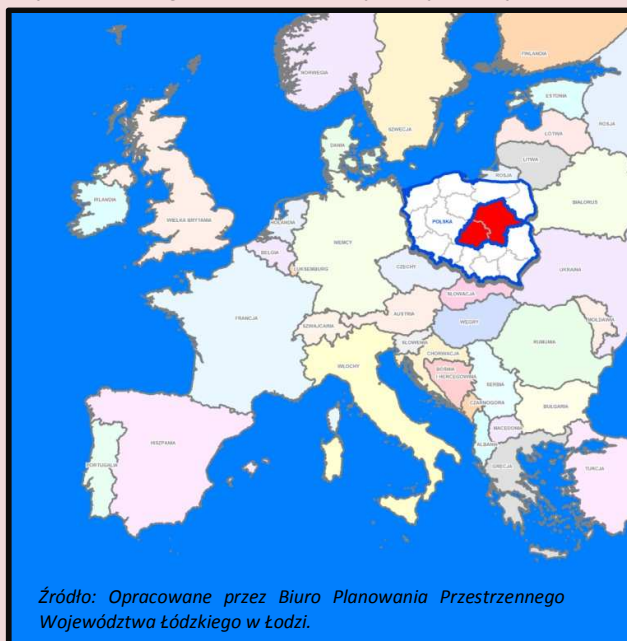
Polska Centralna charakteryzuje się najwyższym w kraju **poziomem rozwoju gospodarczego w porównaniu do pozostałych makroregionów (NUTS1²)** – zarówno pod względem osiągniętych wskaźników PKB³ (140,4% średniej krajowej), jak i WDB⁴ (121,9% średniej dla Polski). Pozycja makroregionu w tym zakresie wynika ze zdecydowanej przewagi gospodarczej województwa mazowieckiego (PKB: woj. mazowieckie 163,3% średniej krajowej, woj. łódzkie 92,6%; WDB: woj. mazowieckie 135,3% średniej krajowej, woj. łódzkie 89,4%).

Potencjał przyrodniczy makroregionu mierzony w oparciu o syntetyczny wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest niższy od średniej krajowej (66,6 pkt) zarówno w województwie mazowieckim (59,9 pkt), jak i w województwie łódzkim (61,9 pkt).

Szczególną rolę w makroregionie i kraju odgrywa **bipolarny układ Warszawa - Łódź**, obejmujący swym zasięgiem nie tylko miasta centralne i ich obszary funkcjonalne, ale również znaczne obszary obu województw.

Powiązania przestrzenne i społeczno-gospodarcze obu województw, pozwoliły na wyodrębnienie w ramach statystyki publicznej jednostki NUTS pod nazwą Region Centralny.

Mapa 1. Makroregion Polski Centralnej w kraju i Europie

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi.

¹ Dane GUS

² Na poziomie NUTS 1 wg Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych

³ Produkt krajowy brutto

⁴ Wartość dodana brutto

1.1 PRZEBIEG PRAC NAD DOKUMENTEM

Prace na poziomie regionalnym

Prace nad dokumentem odbywały się etapowo. Pierwszym etapem – prowadzonym od roku 2012 przez samorządy województw nadzorowanym przez marszałków – było przygotowanie *Konceptji Strategii Rozwoju Makroregionu Polski Centralnej 2030*. Jej powstanie było poprzedzone licznymi analizami i studiami. Do kierowania pracami został powołany Komitet Sterujący, a bezpośrednie opracowanie dokumentu powierzone zostało Zespołowi Ekspertów, który składał się głównie z przedstawicieli służb planowania regionalnego obu samorządów wojewódzkich i był wspierany przez przedstawicieli Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Uniwersytetu Łódzkiego oraz Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Nad całością prac czuwała Rada Naukowo-Konsultacyjna będąca organem opiniująco-doradczym marszałków.

Konceptcja Strategii Rozwoju Makroregionu Polski Centralnej 2030 określa wypracowane przez regiony⁵ pola współpracy i cele rozwoju makroregionu jako obszaru, który ma cechować się dostępnością i integracją, kreatywnością i innowacyjnością, reindustrializacją i umiędzynarodowieniem. *Konceptcja* zawiera rozbudowaną analizę sytuacji rozwojowej i przestrzennej makroregionu oraz liczne odniesienia środowiskowe i przyrodnicze.

Prace na poziomie rządowym

Kolejny etap rozpoczął się w październiku 2014 r. wraz z przekazaniem przez marszałków województw łódzkiego i mazowieckiego, ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego, *Konceptji Strategii Rozwoju Makroregionu Polski Centralnej 2030* wraz z wnioskiem o przygotowanie projektu strategii ponadregionalnej, o której mowa w przepisie art. 14a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014 r. poz. 1649, zwaną dalej uzppr).

W przygotowaniu projektu Strategii skupiono się na starannie wybranych kwestiach o charakterze ponadregionalnym występujących w makroregionie, których odpowiednie wsparcie w największym stopniu przyczyni się do wzmocnienia konkurencyjności Polski Centralnej. Określenie celów rozwojowych i wpisujących się w nie kierunków interwencji opierało się na wnioskach z przeprowadzonej na wcześniejszym etapie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej makroregionu i identyfikacji kluczowych potencjałów makroregionu. W toku prac doprecyzowano również horyzont czasowy Strategii. Rok 2020 wskazano jako datę zbieżną z okresem obowiązywania aktualnej strategii rozwoju kraju, natomiast perspektywa roku 2030 jest istotna ze względu na konieczność zapewnienia odpowiednio długiego dla strategii okresu planowania działań rozwojowych i odnosi się do długoterminowych dokumentów planistycznych.

System realizacji i ramy finansowe Strategii oparto na założeniu, że budowanie przewag konkurencyjnych Polski Centralnej możliwe jest dzięki działaniom władz publicznych szczebla krajowego i regionalnego w zakresie prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczo-przestrzennego z wykorzystaniem unikatowych i uzupełniających się potencjałów województwa łódzkiego i mazowieckiego – zgodnie z zasadą pomocniczości. Realizacja Strategii zakłada także udział partnerów społecznych i gospodarczych we wdrażaniu działań rozwojowych.

⁵ W dokumencie pojęcie „region” jest tożsame z pojęciem „województwo”.

1.2 MIEJSCE STRATEGII W PORZĄDKU DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Strategia Rozwoju Polski Centralnej 2020 z perspektywą 2030 jest kolejnym dokumentem strategicznym o zasięgu ponadregionalnym. Aktualnie realizowane są strategie rozwoju dla trzech obszarów makroregionalnych: *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020* (przyjęta przez Radę Ministrów 30 grudnia 2008 r. i zaktualizowana dnia 11 lipca 2013 r.), *Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* (przyjęta w dniu 8 stycznia 2014 r.) oraz *Strategia Rozwoju Polski Zachodniej* (przyjęta w dniu 30 kwietnia 2014 r.).

Podobnie jak w przypadku dotychczasowych strategii ponadregionalnych, SRPC koncentruje się na najważniejszych wyzwaniach o wymiarze ponadregionalnym, komplementarnych wobec strategii wojewódzkich i wpisuje się w cele rozwojowe krajowych i unijnych dokumentów strategicznych.

Na poziomie Unii Europejskiej kluczową strategią jest dokument **Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu** (*Strategia Europa 2020*) z czerwca 2010 r. określający trzy priorytety rozwojowe UE: rozwój inteligentny, rozwój zrównoważony oraz rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu⁶. Kierunki interwencji przewidziane w SRPC są zgodne z podejściem Komisji Europejskiej przedstawionym w szczególności w ramach priorytetu pierwszego i inicjatywy flagowej *Unia Innowacji*, która zakłada podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności.

W krajowym systemie zarządzania rozwojem, opartym na uzppr, SRPC jako strategia ponadregionalna, została umiejscowiona pomiędzy długo- i średniookresowymi dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, a poziomem regionalnym – wynikającym ze strategii rozwoju województw.

Najważniejszym krajowym dokumentem w perspektywie średniookresowej, który określa cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 r. jest **Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, Konkurencyjna gospodarka, Sprawne państwo (ŚSRK)** przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 25 września 2012 r.⁷. Dokument wytycza obszary strategiczne, w których koncentrować się będą główne działania – **sprawne i efektywne państwo, konkurencyjna gospodarka oraz spójność społeczna i terytorialna** i określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych. Wyznacza także kluczowe działania wraz z możliwością ich sfinansowania w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020. ŚSRK zwraca uwagę na wymiar terytorialny podejmowanych działań oraz wzmocnienie i lepsze wykorzystanie potencjałów regionalnych.

Cele SRPC korespondują z celami ŚSRK, a planowane w Strategii kierunki interwencji wzmocnią realizację celów ŚSRK, w szczególności dotyczących zwiększenia innowacyjności gospodarki, wzrostu wydajności gospodarki, podnoszenia efektywności transportu oraz wzmacniania mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju, jak również integracji przestrzennej dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Kolejnym dokumentem istotnym dla treści SRPC jest **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie (KSRR)** przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 lipca 2010 r.⁸. KSRR określając cele polityki regionalnej i instrumenty ich realizacji w kontekście przestrzennym, równocześnie wskazuje miejsce strategii ponadregionalnych w systemie polityki rozwoju. Zgodnie z KSRR, strategie ponadregionalne są precyzyjnie zaadresowane przestrzennie i wykraczają swoim zakresem poza jedno województwo. Dodatkowo są one realizowane na obszarach istotnych z punktu widzenia potrzeb rozwoju regionalnego i mogą także odnosić się do

⁶ KOM(2010)2020

⁷ Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kraju 2020 (M.P. poz. 882).

⁸ Uchwała Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie (M.P. 2011 r. Nr 36, poz. 423).

obszarów strategicznej interwencji wskazanych w ŚSRK. SRPC zakładając wykorzystanie endogenicznych potencjałów makroregionu, wpisuje się w paradygmat rozwoju wynikający z KSRR.

Cele SRPC są zgodne z celami KSRR. Pierwsze cztery cele Strategii mieszczą się w celu pierwszym KSRR ukierunkowanym na wzrost konkurencyjności regionów, natomiast cel piąty należy wiązać z celem drugim KSRR dotyczącym budowania spójności terytorialnej. Ponadto, KSRR wskazuje konieczność wykorzystania i aktywnego wzmocnienia potencjału Warszawy także dla możliwości pozytywnego oddziaływania na ośrodki położone w jej pobliżu – wymieniając w tym kontekście Łódź.

SRPC jest spójna i komplementarna z celami i priorytetami wskazanymi w ośmiu zintegrowanych strategiach rozwoju, do których należą: Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”⁹, Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku¹⁰, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020¹¹, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020¹², Strategia Sprawne Państwo 2020¹³, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP 2022¹⁴, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Rolnictwa i Wsi na lata 2012-2020¹⁵, w takim zakresie, w jakim odnosi się do celów i kierunków interwencji w nich sformułowanych.

Wyznaczony w SRPC horyzont czasowy dla realizacji celów do roku 2020 z perspektywą 2030, nawiązuje do przyjętej przez Radę Ministrów **Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności (DSRK)** z dnia 5 lutego 2013 r.¹⁶. SRPC wpisuje się przyjęty w DSRK model rozwoju opierający się na zasadzie solidarności pokoleniowej, terytorialnej oraz innowacyjnej (solidarność zasady wyrównywania szans i konkurencyjności w celu innowacyjności). Cele Strategii są spójne z celem głównym DSRK określonym jako poprawa jakości życia Polaków dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu oraz wpisują się we wskazane w DSRK dwa obszary strategiczne: obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji) i obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji).

Innym ważnym dla zapisów SRPC dokumentem długookresowym jest **Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK)**¹⁷ przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 grudnia 2011 r. Dokument wielokrotnie zaznacza szczególny charakter obszaru metropolitalnego Warszawa-Łódź. W celu pierwszym KPZK dotyczącym podwyższenia konkurencyjności głównych ośrodków miejskich wskazuje się, że intensyfikacja współpracy i zapewnienie synergii rozwoju wybranych par miast, wśród których wskazana jest Warszawa-Łódź, dostarczy dodatkowych bodźców rozwojowych, zwiększających zakres i pola współpracy. Ponadto, w celu trzecim (*Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej*) wskazuje się na konieczność skupienia wysiłku inwestycyjnego w obrębie integrujących się układów bipolarnych. Stolice województw łódzkiego i mazowieckiego zostały wymienione również w kontekście szczególnego znaczenia dla rozwoju kultury.

SRPC nie jest dokumentem łączącym ani zastępującym regionalne strategie rozwoju obydwu województw Makroregionu Polski Centralnej, ale jest z nimi spójna i odnosi się w szczególności do

⁹ Uchwała Nr 7 Rady Ministrów z dnia 15 stycznia 2013 r. w sprawie Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki "Dynamiczna Polska 2020" (M.P. poz. 73).

¹⁰ Uchwała Nr 6 Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2013 r. w sprawie Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.) (M.P. poz. 75).

¹¹ Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (M.P. poz. 640).

¹² Uchwała Nr 58 Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Bezpieczeństwa energetycznego i środowiska – perspektywa do 2020” (M.P. poz. 469).

¹³ Uchwała Nr 17 Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia strategii „Sprawne Państwo 2020” (M.P. poz. 136).

¹⁴ Uchwała Nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022” (M.P. poz. 377).

¹⁵ Uchwała Nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie przyjęcia „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa” na lata 2012–2020 (M.P. poz. 839).

¹⁶ Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności (M.P. poz. 121).

¹⁷ Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (M.P. poz. 469).

współdziałania w realizacji wspólnych celów. Realizacja Strategii pozwoli na osiągnięcie efektu synergii oraz lepsze wykorzystanie potencjałów rozwojowych. Inicjatywa utworzenia Strategii jest ideą oddolną, a jej powstanie potwierdza chęć umocnienia potencjału makroregionu i przełamywania barier hamujących rozwój. Ze względu na dobrowolny charakter jej powstania, Strategia nie ma nadrzędnego charakteru względem strategii regionalnych. Jej realizacja przyczyni się natomiast do poprawy istniejących mechanizmów współpracy oraz koordynacji działań różnych podmiotów na rzecz Polski Centralnej.

Realizacja SRPC może wzmocnić jakość programowania i wdrażania projektów oraz zwiększyć skuteczność i efektywność wykorzystania środków UE. Ponadto, kształtowanie nowego systemu zarządzania rozwojem w Polsce, w którym coraz większą rolę, obok strategii rozwoju przygotowanych dla poszczególnych jednostek administracyjnych, odgrywa zintegrowane podejście funkcjonalne oraz zagadnienia współpracy pomiędzy aktorami gry o rozwój, wskazują na zasadność opracowania strategii ponadregionalnej.

2 STRESZCZENIE

Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą do 2030 jest dokumentem, który identyfikuje możliwości współpracy pomiędzy województwami mazowieckim i łódzkim oraz określa kierunki interwencji umożliwiające dalsze poszerzanie tej współpracy na rzecz rozwoju Polski Centralnej. Głównym motywem do rozpoczęcia prac w zakresie przygotowania niniejszego dokumentu było przekonanie o tym, że możliwe jest wyznaczenie makroregionalnych potencjałów rozwojowych i ich skuteczne wykorzystywanie dzięki współpracy międzyregionalnej. Strategia określa kierunki działań, jakie mogą być podejmowane na poziomie ponadregionalnym, a które są zlokalizowane pomiędzy działaniami na poziomie regionalnym i krajowym. Z uwagi na specyfikę obszaru Polski Centralnej, w Strategii szczególne miejsce zajmuje kwestia rozwoju i wzrostu znaczenia związków funkcjonalnych pomiędzy aglomeracjami Warszawy i Łodzi, jako jednego z głównych czynników prowadzących do umocnienia makroregionu na arenie krajowej i międzynarodowej.

Dokument stanowi efekt wspólnych prac administracji rządowej oraz samorządów województw mazowieckiego i łódzkiego wspieranych przez środowiska naukowe, partnerów społecznych i gospodarczych. Wkład i zaangażowanie wniesione w przygotowanie niniejszego dokumentu są wyrazem przeświadczenia o tym, że niezbędne jest podejmowanie wspólnych inicjatyw rozwojowych na rzecz makroregionu.

Z przeprowadzonej diagnozy i analizy trendów rozwojowych dla Polski Centralnej wyłania się obraz makroregionu charakteryzującego się wysokim potencjałem dynamicznego rozwoju. Zdefiniowanie oraz analiza mocnych stron stały się podstawą do sformułowania i określenia potencjałów rozwojowych oraz nawiązujących do nich głównych kierunków interwencji. Unikatowe potencjały rozwojowe tkwiące w makroregionie, skoncentrowane na obszarach prezentujących wysoki poziom rozwoju w obu województwach, mają stać się kluczem do wzrostu konkurencyjności. Decydujący wpływ na dalszy rozwój będzie miał wysoki poziom dostępności komunikacyjnej, która będzie bezpośrednio oddziaływać na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej makroregionu. Prowadzenie działań ukierunkowanych na tworzenie przestrzeni przyjaznej generowaniu wiedzy i innowacji przyczyni się do rozwoju strefy nauki i badań. Dynamicznemu rozwojowi służyć również transfer wiedzy i innowacji do gospodarki. Efektywne wykorzystanie zdefiniowanych potencjałów rozwojowych przyczyni się w bezpośredni sposób do wzrostu znaczenia Polski Centralnej na arenie międzynarodowej, co stanowi główny cel rozwojowy określony w Strategii.

Zwiększaniu konkurencyjności Polski Centralnej oraz umacnianiu makroregionu w przestrzeni europejskiej będzie służyć realizacja wyznaczonych celów szczegółowych. Zdefiniowane zostały cele nawiązujące do najistotniejszych pól współpracy: zintegrowana przestrzeń wiedzy i innowacji, przestrzeń przyjazna twórcom i projektantom, innowacyjna sieć medyczno-farmaceutyczna, międzynarodowe centrum żywności prozdrowotnej, multimodalny węzeł transportowy o znaczeniu międzynarodowym.

Zgodnie z przyjętą wizją rozwoju Polski Centralnej jako najbardziej dynamicznego, konkurencyjnego i innowacyjnego obszaru Polski, rozpoznawalnego w skali europejskiej i globalnej, Strategia kładzie nacisk na realizację działań w zakresie obszarów tematycznych mających bezpośredni wpływ na osiągnięcie zakładanych celów. Jako kluczowe kierunki interwencji umożliwiające realizację wizji i celu głównego strategii określono: dostępność i integrację, kreatywność i innowacyjność, reindustrializację i umiędzynarodowienie.

Skuteczne osiąganie zakładanych celów rozwojowych poprzez realizację działań w ramach wyznaczonych kierunków interwencji warunkuje najlepsze wykorzystanie ponadregionalnych potencjałów rozwojowych. Włączeniu działań rozwojowych w realizację wspólnych celów dla zwiększenia efektywności i skuteczności interwencji ukierunkowanej na rozwój makroregionu służy system realizacji strategii. Zapewnia on najlepsze warunki szczególnie dla prowadzenia współpracy województw Polski Centralnej. System realizacji obejmuje także system monitorowania i ewaluacji

Strategii, zapewniający realizację działań zgodnie z założeniami i standardami określonymi dla systemu zarządzania rozwojem kraju.

W realizację Strategii zaangażowane są zarówno podmioty na szczeblu krajowym, jak i na szczeblu regionalnym oraz lokalnym. Każdemu podmiotowi biorącemu udział w realizacji SRPC przypisano zakres zadań oraz odpowiedzialności. System finansowania Strategii opiera się na wykorzystaniu środków finansowych z różnych istniejących już źródeł, przy szczególnym nacisku na odpowiednie wykorzystanie środków pochodzących z funduszy europejskich w okresie 2014-2020.

Efektywna realizacja kierunków działań określonych w SRPC przyczyni się do umocnienia pozycji makroregionu na arenie krajowej i międzynarodowej. Skuteczność prowadzonych działań rozwojowych doprowadzi do zwiększenia konkurencyjności w zakresie wiedzy i innowacji, wzrostu znaczenia makroregionu jako multimodalnego węzła transportowego, ukształtowania przestrzeni przyjaznej twórcom i projektantom, podniesienia jakości sektora medycznego poprzez utworzenie innowacyjnej sieci medyczno-farmaceutycznej oraz wzrostu konkurencyjności rolnictwa poprzez stworzenie międzynarodowego centrum żywności prozdrowotnej. Powyższe osiągnięcia przyniosą korzyści dla mieszkańców Polski Centralnej oraz wpłyną na zwiększenie konkurencyjności całej Polski.

3 DIAGNOZA I TRENDY ROZWOJOWE

3.1 CECHY CHARAKTERYSTYCZNE MAKROREGIONU POLSKI CENTRALNEJ

System osadniczy Polski Centralnej charakteryzuje bardzo duże zróżnicowanie wielkościowe i funkcjonalne ośrodków miejskich oraz ogromna dominacja Warszawy (22,0% ludności ogółem oraz 34,2% ludności miejskiej) i Łodzi (9,2% ludności ogółem, 14,4% ludności miejskiej). Poza tym sieć osadniczą makroregionu tworzy 127 mniejszych ośrodków miejskich. Bipolarny układ Warszawa-Łódź, obejmujący swym zasięgiem nie tylko miasta centralne i ich obszary funkcjonalne, ale również znaczne obszary obu województw, stanowi przestrzeń koncentracji procesów gospodarczych, społecznych i przestrzennych mających znaczący wpływ na rozwój funkcji metropolitalnych Warszawy i Łodzi oraz prowadzących do dyfuzji rozwoju także na słabiej rozwinięte gospodarczo obszary peryferyjne makroregionu. Wzmacnianie tego układu może zaowocować zwiększeniem jego roli w europejskiej sieci osadniczej jako bieguna wzrostu dla całej Europy Środkowo-Wschodniej.

Sytuacja demograficzna Polski Centralnej jest złożona. Z jednej strony zauważa się niekorzystne **przemiany struktury demograficznej**: ze względu na bardzo niski przyrost naturalny i postępujący proces starzenia się społeczeństwa pogarsza się struktura wiekowa ludności. Jednocześnie w ciągu ostatnich 10 lat widoczne jest pozytywne zjawisko spadku wartości wskaźnika obciążenia demograficznego o 1,9 osób w wieku nieprodukcyjnym na sto osób w wieku produkcyjnym.

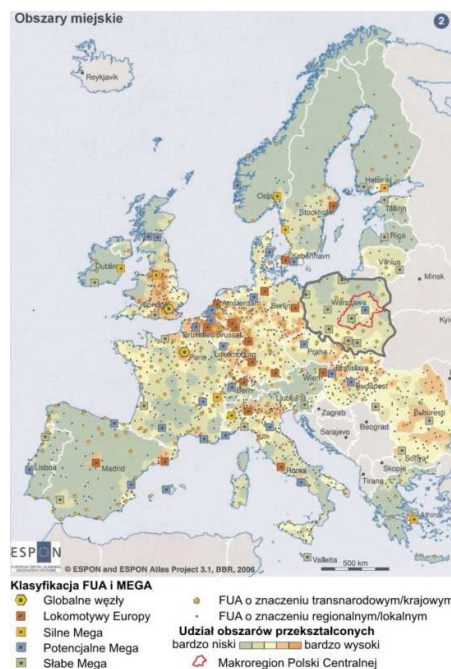
Z drugiej strony na sytuację demograficzną wpływa fakt, że Polska Centralna stanowi **obszar o wysokim potencjale demograficznym**. W latach 2002-2012 napływ migracyjny ludności do Warszawy przyczynił się do wzrostu liczby mieszkańców makroregionu o 1,2%. Jednak do 2030 r. prognozowany jest spadek liczby ludności makroregionu o ok. 70 tys. osób (do 99% wartości z 2012 r.) spowodowany głównie ubytkiem ludności na obszarze województwa łódzkiego.

Mapa 1. Podział administracyjny Polski Centralnej

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi.

Mapa 2. Makroregion Polski Centralnej na tle europejskiego systemu miejskiego

Źródło: ESPON Atlas Project 3.1., BBR 2006.

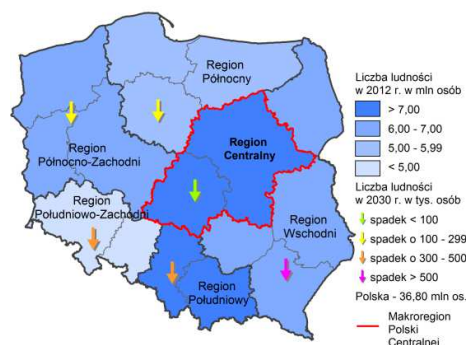
Atrakcyjność Polski Centralnej jest powiązana z **poziomem rozwoju gospodarczego**, którego odzwierciedleniem są wartości wskaźników: PKB – na poziomie 140,4% średniej krajowej i WDB – 121,9% średniej dla Polski. W wartościach bezwzględnych, PKB makroregionu w 2011 r. wynosiło 105,6 mld euro i było wyższe niż PKB dla obszarów NUTS 2 Wiedeń i Bratysława¹⁸ (w sumie 97,0 mld euro), wyższe niż PKB Węgier (98,9 mld euro), natomiast niższe niż PKB Czech (155,5 mld euro).¹⁹

Stopa bezrobocia²⁰ w makroregionie wynosiła w 2013 r. 9,1%, podczas gdy średnia UE28²¹ 10,8%, a wskaźniki dla Czech i Węgier odpowiednio 7,0% i 10,2%, natomiast dla obszaru Wiedeń-Bratysława około 7,4%.

Od 2002 r. w makroregionie, podobnie jak w Polsce, wzrasta liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON. W 2012 r. w makroregionie było zarejestrowanych 189,6 podmiotów w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców w wieku produkcyjnym, przy średniej dla Polski 161,6.

Wysokość nakładów inwestycyjnych na mieszkańca w 2012 r. makroregionie była o ponad 37,0% wyższa od wartości krajowej (odpowiednio 4 570 zł i 3 324 zł). Także wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na mieszkańca (60 602 zł) o prawie 51,0% przewyższała średnią krajową (40 021 zł).

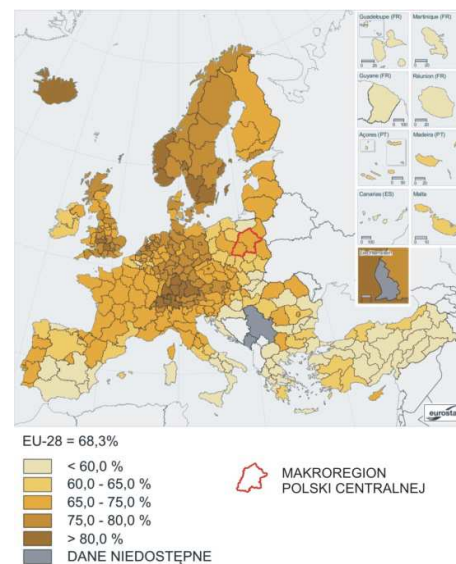
Mapa 3. Liczba ludności wg regionów NUTS 1 w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie danych GUS.

Mapa 4. Udział pracujących osób w wieku 20-64 lata w ogólnej liczbie osób w tej grupie wiekowej w 2011 r.

Źródło: EUROSTAT

Źródło: EUROSTAT

¹⁸ Wiedeń i Bratysława tworzą układ bipolarny obszarów na poziomie NUTS 2, na których zachodzą podobne procesy urbanizacyjne, co wskazuje na adekwatność porównań Polski Centralnej z tym obszarem.

¹⁹ Czechy i Węgry są krajami o podobnych parametrach do Polski Centralnej nie tylko pod względem skali gospodarki. Makroregion i oba państwa zamieszkuje również porównywalna liczba ludności. Liczba mieszkańców Polski Centralnej wynosiła w 2013 r. 7,8 mln osób, Węgier 9,9 mln osób, a Czech 10,5 mln osób. Podobieństwa te przekładają się na zbliżony poziom PKB per capita, zwłaszcza w przypadku Polski Centralnej i Czech. Węgry i Czechy stanowią dobry punkt odniesienia również ze względu na fakt, iż przystąpiły one do Unii Europejskiej równocześnie z Polską w 2004 r.

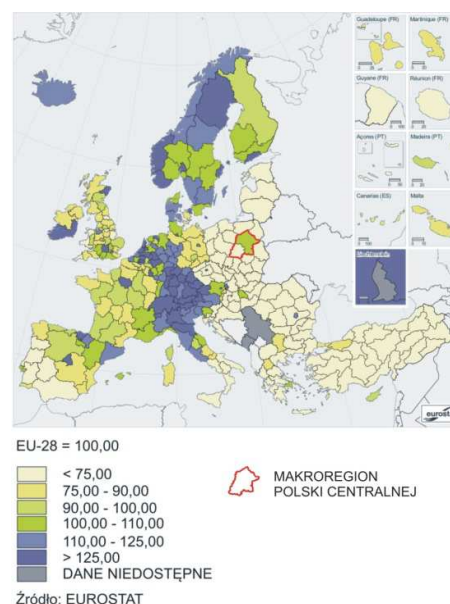
²⁰ Zgodnie z metodologią BAEL (Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności)

²¹ Statystyki dotyczące 28 krajów Unii Europejskiej

Makroregion wyróżnia także wysoka produkcja sprzedana przemysłu na mieszkańca (jej wartość wynosząca w 39 793 zł była w roku 2012 wyższa od średniej krajowej o 30,1%). Była ona powiązana z m.in. z bardzo wysokim na tle kraju wewnętrznym potencjałem nabywczym: wartość sprzedaży detalicznej na mieszkańca wynosiła w roku 2012 31 493 zł i była prawie o 80% wyższa od wartości dla Polski (17 543 zł na mieszkańca).

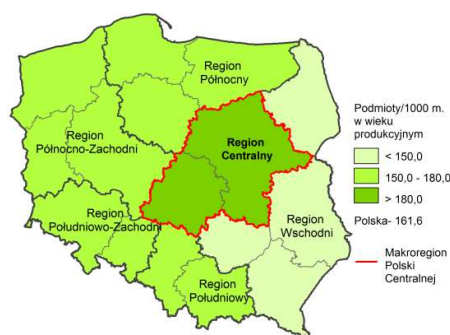
W 2012 r. w Polsce Centralnej ponad 63,0% zatrudnionych pracowało w usługach, przy średnim poziomie dla Polski 56,0% i średniej dla Unii Europejskiej na poziomie 66,6% (UE28 w 2011 r.). Mniej osób niż średnio w kraju zatrudnionych było w przemyśle i budownictwie (makroregion 21,9%, Polska 26,8%, UE28 34,4%), jak również w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (15,0% wobec 17,2% średnio w Polsce).

Mapa 5. PKB na mieszkańca w standardzie siły nabywczej (PPS) w 2011 r.

Źródło: EUROSTAT

Mapa 6. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON na tysiąc mieszkańców w wieku produkcyjnym wg regionów NUTS 1

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie danych GUS.

3.2 DIAGNOZA W OBSZARACH ZIDENTYFIKOWANYCH POTENCJAŁÓW ROZWOJOWYCH

NAUKA, BADANIA I ROZWÓJ

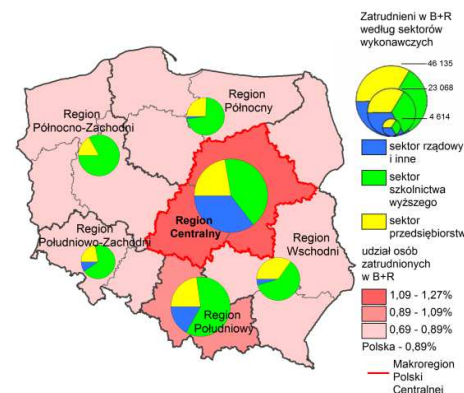
Budowa w Europie najbardziej dynamicznego, konkurencyjnego i innowacyjnego obszaru w skali globalnej jest jednym z podstawowych celów Unii Europejskiej sformułowanych w Strategii Europa 2020, a kluczem do podnoszenia konkurencyjności gospodarczej stają się innowacje technologiczne.

Makroregion Polski Centralnej dysponuje największym i unikalnym w skali kraju wyspecjalizowanym **potencjałem naukowym i badawczo-rozwojowym**. W 2012 r. w sferze badawczo-rozwojowej działało 849 jednostek (31,1% zasobów kraju), w tym 693 (25,4%) w województwie mazowieckim i 156 (5,7%) w łódzkim. Większość aktywnych badawczo jednostek funkcjonowała w sektorze przedsiębiorstw (597, co stanowiło 28,1% wszystkich tego typu jednostek funkcjonujących w kraju).

Liczba osób zatrudnionych w sferze badawczej i rozwojowej w makroregionie w ekwiwalentach pełnego czasu pracy wyniosła 32,8 tys. EPC²² (36,2% wielkości krajowej), w tym 5,3 tys. EPC w województwie łódzkim i 27,5 tys. EPC w województwie mazowieckim. W skali europejskiej wskaźnik pracujących w sferze B+R²³ wyrażonych w EPC w przeliczeniu na tysiąc zatrudnionych ogółem dla Polski był ponad dwukrotnie niższy (5,3) niż średnia unijna (12,0).

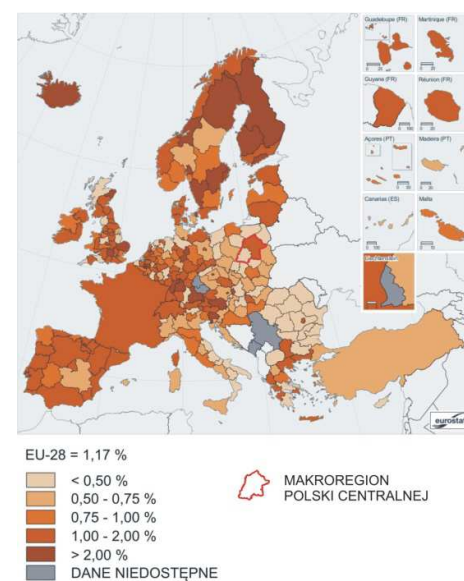
Jednostki naukowo-badawcze makroregionu otrzymały w 2012 r. największe wsparcie finansowe w kraju. Nakłady wewnętrzne na badania i prace rozwojowe (tzw. wskaźnik GERD) w 2012 r. wyniosły w makroregionie 5 649,1 mln zł, co stanowiło 39,4% nakładów w Polsce. Nakłady wewnętrzne na B+R w przeliczeniu na mieszkańca wynoszące w makroregionie 722,2 zł (301,7 zł w województwie łódzkim i 923,1 zł w województwie mazowieckim) były prawie dwukrotnie wyższe niż w kraju (372,5 zł). W 2011 r. udział tych nakładów w PKB w makroregionie stanowił 1,2% (0,6% w województwie łódzkim i 1,4% w województwie mazowieckim, 0,7% w kraju). Średnia dla UE28 w tym samym czasie wynosiła 1,97%, a w Czechach i na Węgrzech odpowiednio 1,6% i 1,2% natomiast na obszarze oddziaływania bipola Wiedeń-Bratysława, około 2,5%.

Mapa 7. Zatrudnieni w sferze B+R wg sektorów wykonawczych w regionach NUTS 1 w 2012 r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie danych GUS.

Mapa 8. Udział osób zatrudnionych w sferze badawczo-rozwojowej w całkowitej liczbie osób zatrudnionych w 2011 r.

Źródło: EUROSTAT

Źródło: EUROSTAT

²² Ekwiwalent pełnego czasu pracy

²³ Działalność badawcza i prace rozwojowe obejmujące pracę twórczą podejmowaną w sposób systematyczny w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie, oraz wykorzystanie tych zasobów wiedzy do tworzenia nowych zastosowań (GUS)

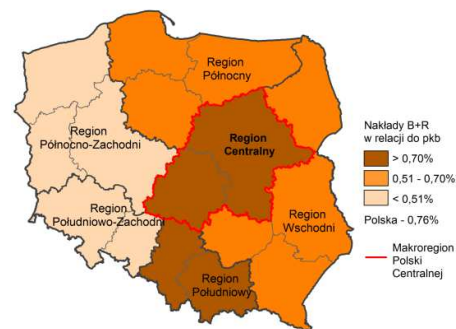
W ostatnich latach zauważalny jest w makroregionie wzrost zainteresowania jednostek naukowych nowoczesnymi technologiami, w tym m.in. biotechnologią, nanotechnologią, ICT²⁴, fotoniką, mechatroniką, radiofarmacją i naukami kosmicznymi. W 2012 r. w makroregionie działało 41 jednostek naukowych prowadzących działalność badawczą i rozwojową w dziedzinie **biotechnologii** (10 w województwie łódzkim i 31 w województwie mazowieckim). Stanowiły one 38,3% tego typu jednostek w kraju.

Nowoczesne technologie mogą stanowić podstawę specjalizacji makroregionu oraz wzrostu konkurencyjności w skali międzynarodowej. W sektorze szkolnictwa wyższego działało 8 jednostek prowadzących działalność B+R w zakresie biotechnologii, natomiast 33 jednostki (blisko 60% ich liczby w kraju) należały do sektora rządowego i sektora prywatnych instytucji niekomercyjnych. Zatrudnieni w przedsiębiorstwach biotechnologicznych makroregionu stanowili 47,2% zatrudnienia krajowego (województwo mazowieckie pierwsze miejsce w kraju - 35,7%, województwo łódzkie szóste miejsce - 11,4%). Zatrudnieni posiadający tytuł naukowy (doktora, doktora habilitowanego, profesora) w dziedzinie biotechnologii stanowili 49,7% zasobu krajowego, w tym 9,4% w województwie łódzkim, 40,3% w województwie mazowieckim.

Niezwykle istotnym czynnikiem rozwojowym wpływającym na podnoszenie konkurencyjności jest **potencjał współpracy**. Wiele konsorcjów naukowych²⁵ działających w makroregionie ma charakter krajowy lub międzynarodowy.

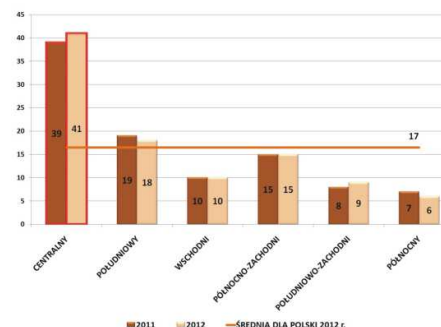
Barierą w rozwoju pozostaje niski poziom współpracy sektora B+R z sektorem przedsiębiorstw i samorządami oraz niski poziom komercjalizacji wyników badań naukowych. O niskiej **innowacyjności przemysłu** świadczy odsetek przedsiębiorstw przemysłowych wprowadzających innowacje.

Mapa 9. Nakłady na działalność sfery B+R w relacji do regionalnego PKB wg regionów NUTS 1 w 2011r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie danych GUS.

Wykres 1. Liczba jednostek naukowych prowadzących działalność B+R w dziedzinie biotechnologii wg regionów NUTS 1

Źródło: Opracowane przez Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie na podstawie danych GUS.

²⁴ Technologie informacyjno-telekomunikacyjne – rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej (GUS)

²⁵ Konsorcjum naukowe to zgodnie z ustawą z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2014 r. poz. 1620) grupa jednostek organizacyjnych, w której skład wchodzi co najmniej jedna jednostka naukowa oraz co najmniej jeden przedsiębiorca, albo co najmniej dwie jednostki naukowe, podejmujące na podstawie umowy wspólne przedsięwzięcie obejmujące badania naukowe, prace rozwojowe lub inwestycje służące potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych

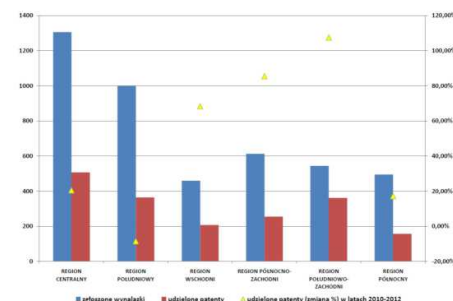
Udział przemysłowych przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych zarówno w województwie mazowieckim (15,3%), jak i regionie łódzkim (13,7%) w 2012 r. należał do najniższych w kraju (mimo wzrostu w stosunku do roku 2011 r. odpowiednio o 1,4 p.p. i 2,6 p.p. oraz przy najwyższych nakładach na działalność B+R w przedsiębiorstwach w kraju). Udział przedsiębiorstw innowacyjnych z sektora przemysłu wśród przedsiębiorstw ogółem wyniósł w 2012 r. 14,6% (Polska 16,5%), a w przypadku przedsiębiorstw z sektora usług 15,8% (Polska 12,4%).

Jednocześnie na przestrzeni lat 2011-2013 podregiony²⁶: m.st. Warszawa, warszawski wschodni, warszawski zachodni, m. Łódź i łódzki wschodni zaliczone zostały do obszarów o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności zaawansowanej technologicznie. Transfer nowoczesnych technologii wspierany jest przez stosunkowo liczne instytucje otoczenia biznesu, jednak ich bezpośredni wpływ na wzrost poziomu innowacyjności gospodarki jest niewielki.

Bazą dla budowania nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy i zintegrowanej z gospodarką światową jest m.in. **potencjał edukacyjny**. W makroregionie występuje wysoka koncentracja uczelni wyższych, w tym największych w kraju. W 2012 r. w Polsce Centralnej funkcjonowało 137 szkół wyższych (29 w woj. łódzkim i 108 w woj. mazowieckim), które stanowiły 30% ogólnej liczby szkół wyższych w Polsce. Spośród dziesięciu uczelni o najwyższej w kraju liczbie studentów, trzy znajdowały się w makroregionie²⁷.

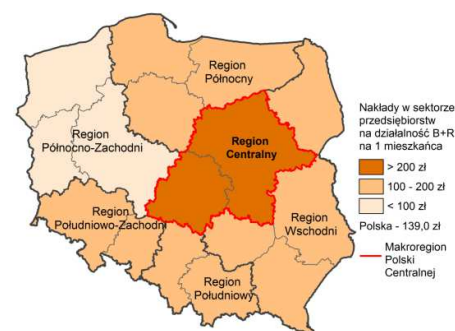
Polska Centralna charakteryzuje się najwyższą w kraju liczbą studentów szkół wyższych (529 osób na 10 tys. ludności, Polska - 435 osób wg GUS; wg Eurostatu - 521, UE28 - 401) oraz najwyższą liczbą absolwentów szkół wyższych (146 osób na 10 tys. ludności, Polska - 126 osób). W 2012 r. w makroregionie studiowało 24,6% ogólnej liczby studentów w kraju.

Wykres 2. Zgłoszenia patentowe i udzielone patenty wg regionów NUTS 1 w 2012 r.

Źródło: Przegląd Regionalny Polski 2012

Mapa 10. Nakłady na działalność B+R w przedsiębiorstwach w przeliczeniu na mieszkańca wg regionów NUTS 1 w 2012 r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie danych GUS.

Mapa 11. Liczba studentów na 10 tys. ludności wg regionów NUTS 1 w 2012 r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie danych GUS.

²⁶ NTS 3 zgodnie z Nomenklaturą Jednostek Terytorialnych do celów Statystycznych

²⁷ Uniwersytet Warszawski - 50,7 tys. studentów, co stanowi 3,0% studentów w Polsce, (1.), Uniwersytet Łódzki - 45,5 tys. studentów - 2,4%, (4.), Politechnika Warszawska - 34,0 tys. studentów - 2,0%, (7.). Powyżej 10 tys. studentów kształciło się w kolejnych czterech uczelniach makroregionu: Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (23,7 tys.), Politechnice Łódzkiej (20,6 tys.), Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (17,1 tys.), Szkole Głównej Handlowej w Warszawie (10,2 tys.). Dane za: Szkoły wyższe i ich finanse w 2012 r., GUS, Warszawa 2013

Znaczącym potencjałem Polski Centralnej jest kadra dydaktyczna i naukowa wyższych uczelni.

W 2012 r. w makroregionie zatrudnionych było 26,7 tys. nauczycieli akademickich tj. 24,5% zasobu krajowego (w woj. łódzkim 6,9 tys. tj. 6,8%, w woj. mazowieckim 17,8 tys. tj. 17,7%). Makroregion skupiał 30% profesorów, 28% doktorów habilitowanych oraz 27% doktorów w kraju. Relatywna przewaga potencjału kadrowego makroregionu w stosunku do innych regionów kraju dotyczy prawie wszystkich obszarów nauk: humanistycznych, społecznych, ścisłych, przyrodniczych, technicznych, medycznych i nauk o zdrowiu oraz kultury fizycznej i sztuki²⁸.

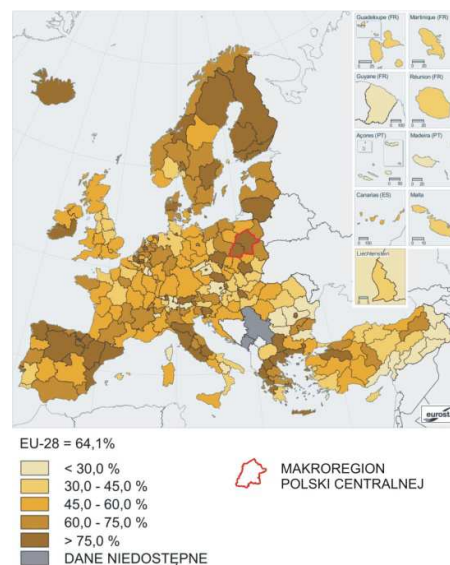
W ostatnich latach wzrasta międzynarodowe znaczenie uczelni wyższych makroregionu, chociaż w rankingach najlepszych uczelni na świecie wciąż zajmują odległe miejsca. Najwyżej z uczelni makroregionu oceniany jest Uniwersytet Warszawski, który w rankingu QS World University Rankings 2013/2014 zajął 338. miejsce (398. lokata w roku 2012/2013). Uniwersytet Karola w Pradze zajął w tym samym rankingu 233. miejsce, a dwa najwyżej ocenione uniwersytety na Węgrzech uplasowały się na 547 i 556 pozycji. Uniwersytet w Wiedniu zajął natomiast 158. miejsce, zaś Wiedeński Uniwersytet Technologiczny 264.

W makroregionie znajdują się dwa z sześciu **Krajowych Naukowych Ośrodków Wiodących (KNOW)** na lata 2012-2017. Ponadto, w Polsce Centralnej funkcjonuje wiele wydziałów oraz instytutów naukowych i badawczych o wysokiej pozycji i znaczącym dorobku naukowym, uznanych za najlepsze jednostki w skali kraju (37,8% jednostek tego typu w Polsce)²⁹.

Polska Centralna wyróżnia się w kraju **wysokim kapitałem intelektualnym społeczeństwa**. W roku 2011 wykształcenie wyższe posiadało ponad 19% mieszkańców makroregionu. Wysoki odsetek osób z wykształceniem wyższym cechował przede wszystkim miasta. Studenci stanowili ponad 75% ludności makroregionu w wieku od 20 do 24 lat (UE28 - 64,1%).

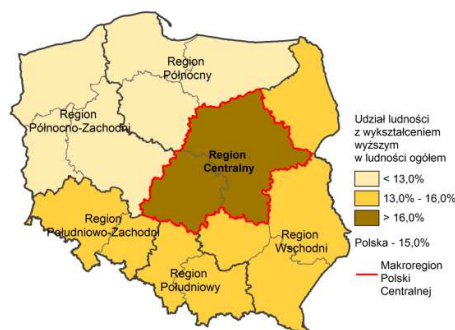
Dodatkowy potencjał Polski Centralnej jako obszaru największej koncentracji nauki w kraju, stanowią bogate zasoby kadr określane jako „pracownicy wiedzy” (knowledge workers). Są to pracownicy wszystkich działów gospodarki, spełniający pewne cechy określone przez naukę, do których należą kreatywność i zdolność pracy poza istniejącymi strukturami.

Mapa 12. Udział liczby studentów w ogólnej liczbie ludności w przedziale wiekowym 20-24 lata w 2012 r.

Źródło: EUROSTAT

Mapa 13. Udział ludności z wykształceniem wyższym w ludności ogółem wg regionów NUTS 1 w 2011 r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie danych GUS.

²⁸ Raport Nauka w Polsce, MNiSW 2013

²⁹ Wg Ekspertów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego tworzących Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych (KEJN)

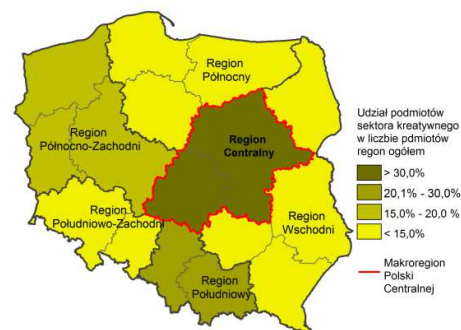
SEKTOR KREATYWNY

Obszar Polski Centralnej charakteryzuje się wysoką koncentracją **podmiotów zarejestrowanych w sektorze kreatywnym**³⁰. W 2012 r. stanowiły one 31,7% wszystkich podmiotów sektora kreatywnego w Polsce, przy czym w województwie mazowieckim 26,7%, (1. miejsce w kraju), natomiast w regionie łódzkim 5,0%, (7.). Zdecydowana większość podmiotów kreatywnych zlokalizowana była w Warszawie (ponad 70% podmiotów woj. mazowieckiego) i w Łodzi (prawie 56% podmiotów z woj. łódzkiego). Według danych Komisji Europejskiej, łącznie w Polsce Centralnej w 2011 r. funkcjonowało ponad 51 tys. podmiotów sektora kreatywnego, o ok. 13 tys. więcej niż w Czechach.

Oferta sektora kreatywnego w makroregionie jest bardzo zróżnicowana. W Polsce Centralnej występują podmioty związane z wszystkimi zasadniczymi branżami sektora, co daje podstawy do tworzenia sieci powiązań i współpracy. Dominują firmy związane z reklamą i oprogramowaniem komputerowym. Na dalszej pozycji znajdują się branże: architektura, media oraz działalność wydawnicza. W makroregionie zlokalizowane są główne siedziby wszystkich ogólnokrajowych mediów: stacji telewizyjnych i radiowych, portali internetowych oraz redakcji większości gazet i czasopism o znaczeniu krajowym. Znajdują się tu również siedziby związków twórców.

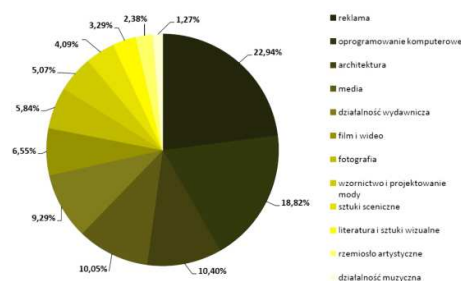
Sektor kreatywny w makroregionie dysponuje silnym **zapleczem infrastrukturalnym**, w tym wystawienniczo-produkcyjnym, które tworzą: wytwórnie i studia filmowe, wytwórnie muzyczne i studia nagraniowe, sale prób, obiekty działalności wystawienniczej. W Polsce Centralnej znajduje się 28,8% krajowych zasobów obiektów działalności wystawienniczej (w woj. mazowieckim 16,3%, w woj. łódzkim 12,5%). Makroregion dysponuje także większą niż przeciętnie w Polsce liczbą miejsc na widowni w teatrach i instytucjach muzycznych przypadających na tysiąc mieszkańców (makroregion 2,9, Polska 2,0).

Mapa 14. Udział podmiotów sektora kreatywnego w liczbie podmiotów REGON ogółem wg regionów NUTS 1 w 2012 r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie Bazy REGON, GUS, Raportu końcowego badania "Analiza potencjalnych sektorów kreatywnych Mazowsza - wskazanie 5 najważniejszych sektorów/branż w aspekcie budowania powiązań klastrowych", Warszawa 2012.

Mapa 15. Struktura branżowa podmiotów sektora kreatywnego w Polsce Centralnej w 2012 r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie Bazy REGON, GUS, Raportu końcowego badania "Analiza potencjalnych sektorów kreatywnych Mazowsza - wskazanie 5 najważniejszych sektorów/branż w aspekcie budowania powiązań klastrowych", Warszawa 2012.

³⁰ Definicja sektora kreatywnego wywodzi się z definicji sformułowanej w latach 90-tych przez brytyjskie Ministerstwo Kultury, Olimpiady, Mediów i Sportu i obejmuje działania, które biorą się z indywidualnej kreatywności i talentu i mają zarazem potencjał tworzenia bogactwa oraz miejsc pracy. Do przemysłów (branż) kreatywnych zaliczane są: reklama, film i wideo, architektura, muzyka, rzemiosło artystyczne, sztuki sceniczne, działalność wydawnicza, oprogramowanie komputerowe, radio i telewizja, wzornictwo, projektowanie mody, literatura i sztuki wizualne.

W Polsce Centralnej funkcjonuje znaczna liczba **podmiotów otoczenia sektora kreatywnego** o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.

Ogółem w 2012 r. w makroregionie podmioty otoczenia sektora kreatywnego stanowiły 19,3% wszystkich podmiotów otoczenia sektora kreatywnego w kraju (woj. mazowieckie 13,7% 1. miejsce w kraju, woj. łódzkie 5,6% 10. miejsce w kraju).

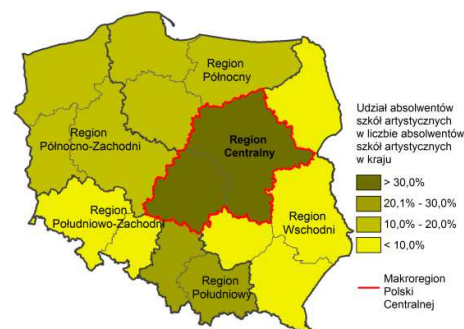
Makroregion na tle kraju wyróżnia bogata i różnorodna oferta **impres o znaczeniu krajowym i międzynarodowym**, w tym o charakterze cyklicznym, związanych z sektorem kreatywnym, szczególnie z przemysłem filmowym, muzycznym, modą, gramami komputerowymi, fotografią.

Podstawy przewag konkurencyjnych sektora kreatywnego tworzy także wysoki **potencjał akademicki** oparty na renomowanych wyższych szkołach artystycznych. W Polsce Centralnej znajduje się 43,5% ogółu wyższych szkół artystycznych w kraju (makroregion: 10 szkół, Polska: 32 szkoły). Liczebność i renoma szkół filmowych i teatralnych sprzyja działalności twórców związanych z przemysłem filmowym, w tym znanych na arenie międzynarodowej, a akademie sztuk pięknych kształcą projektantów tworzących silne i rozpoznawalne środowisko mody oraz nowoczesne wzornictwo. Działaniom tym sprzyjają **wieloletnie tradycje artystyczne** makroregionu, w tym tradycje związane z przemysłem filmowym oraz modą, wzornictwem artystycznym i sztuką nowoczesną.

Do kształtowania i rozwoju sektora kreatywnego przyczynia się w znaczny sposób silne zaplecze naukowo-badawcze makroregionu, działające na rzecz rozwoju nowoczesnych technologii. Szczególne znaczenie odgrywa Politechnika Łódzka (Wydział Technologii Materiałowych i Wzornictwa Tekstyliów) i Politechnika Warszawska oraz Instytut Włókiennictwa w Łodzi (Zakład Badawczy Inżynierii Materiałów Włókienniczych) i Instytut Wzornictwa Przemysłowego w Warszawie.

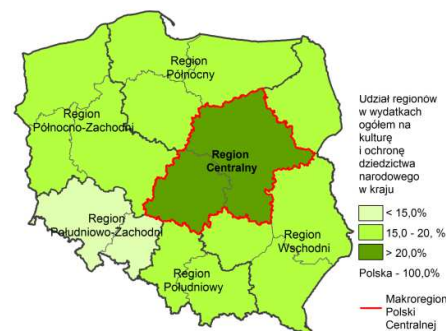
Dodatkowy atut stanowią tradycje i specjalizacje makroregionu w branżach pokrewnych dla sektora kreatywnego m.in. w przemyśle odzieżowym i włókienniczym. W 2013 r. w makroregionie znajdowało się prawie 39% podmiotów produkujących odzież w kraju (woj. łódzkie 22,9% 1. miejsce w kraju, woj. mazowieckie 15,8% 2. miejsce) i ponad 33% produkujących tekstylia (woj. łódzkie 20,2% 1. miejsce w kraju, woj. mazowieckie 13,1% 3. miejsce). W Polsce Centralnej rozwijają się także: przemysł meblarski, ceramiki budowlanej, sektor teleinformatyczny (ICT) oraz turystyka kulturowa, dla

Mapa 16. Udział absolwentów szkół artystycznych w liczbie absolwentów szkół artystycznych ogółem w kraju wg regionów NUTS 1 w 2012 r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie danych GUS.

Mapa 17. Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w regionach NUTS 1 w krajowych wydatkach ogółem na kulturę i dziedzictwo narodowe w 2012 r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie Raportu GUS „Kultura w 2012 r.”

których działalność podmiotów sektora kreatywnego odgrywa znaczącą rolę.

Mocną stroną makroregionu są liczne działające instytucje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje), w tym m.in. zajmujące się problemami wielokulturowości największych miast makroregionu: Warszawy i Łodzi.

Źródłem potencjału twórczego sektora kreatywnego w makroregionie jest również **historyczne dziedzictwo, w tym przemysłowe oraz współczesna wielokulturowość Polski Centralnej**, szczególnie charakterystyczna dla dwóch największych ośrodków miejskich.

MEDYCYNĄ I FARMACJĄ

Potencjał sektora medyczno-farmaceutycznego makroregionu, stanowiący bazę do rozwoju jego innowacyjności i umożliwiający ekspansję na rynek europejski, tworzą m.in. zasoby akademickie w zakresie medycyny, farmacji i kosmetologii medycznych szkół wyższych oraz sześć niepublicznych wyższych szkół zawodowych (dane za rok 2012).

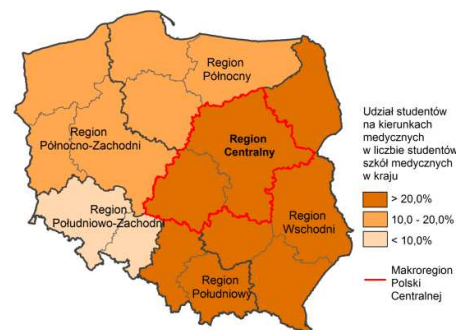
Liczba studentów medycznych szkół wyższych w Polsce Centralnej w 2012 r. wynosiła 20,2% ogółu studentów kierunków medycznych w Polsce. Rozwój sektora medyczno-farmaceutycznego wspierany jest także przez wysoki potencjał badawczo-rozwojowy 46 instytutów naukowych i badawczo-naukowych w dziedzinie medycyny i farmacji, stanowiących 54% ogółu tego typu placówek badawczych w Polsce (woj. mazowieckie 30 instytutów, woj. łódzkie 16, Polska 85). Istotne znaczenie ma też zaplecze naukowo-badawcze wyższych uczelni technicznych rozwijających kierunki inżynierskie powiązane z medycyną (biomechanika, inżynieria biomedyczna, inżynieria wyrobów medycznych, inżynieria biomateriałowa).

W makroregionie funkcjonuje również największe w Europie Środkowej Centrum Badań Przedklinicznych i Technologii w Warszawie, będące źródłem wielu innowacji.

Makroregion cechuje wysoki poziom **specjalizacji branży medycznej**. W 2012 r. w dziedzinie kardiologii 28,3% podmiotów wykonujących działalność leczniczą w kraju znajdowało się w makroregionie (woj. mazowieckie 1. miejsce w kraju, woj. łódzkie 3. miejsce). W zakresie onkologii klinicznej było to 26,6% podmiotów (woj. mazowieckie 2. miejsce w kraju, woj. łódzkie 4. miejsce), transplantologii 26,3% (woj. mazowieckie 1. miejsce w kraju, woj. łódzkie 5. miejsce), pediatrii 27,1%, ginekologii i położnictwa 24,8%, chirurgii plastycznej 34,2% i medycyny pracy 25,9%.

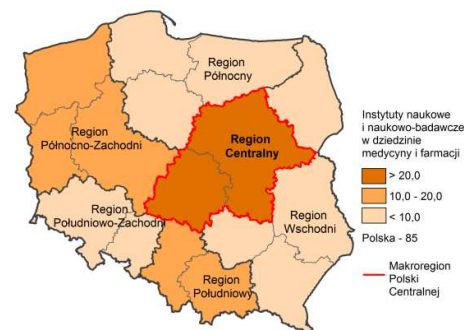
Makroregion dysponuje również dobrze przygotowanym zawodowo i licznym **potencjałem kadrowym**, który tworzą m.in.: lekarze i lekarze dentyści, stanowiący 25,9% krajowej kadry, pielęgniarki i położne (22,2% zasobu krajowego), farmaceuci (23,2%). Potencjał Polski Centralnej predysponuje makroregion do bycia liderem w zakresie wykonywania **świadczeń wysokospecjalistycznych**³¹.

Mapa 18. Udział studentów kierunków medycznych w liczbie studentów ogółem wg regionów NUTS 1 w 2012 r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie danych GUS.

Mapa 19. Liczba instytutów naukowych i badawczo-naukowych wg regionów NUTS 1 w 2012 r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie portalu internetowego „Medycyna Praktyczna” www.mp.pl.

³¹ W 2012 r. województwo mazowieckie zajmowało pod tym względem 1. miejsce w kraju, a region łódzki znajdował się na miejscu 6. Pozycja makroregionu jest szczególnie silna w zakresie przeszczepów wątroby, operacji wad serca i aorty piersiowej w krążeniu pozaustrojowym oraz wszczepieniach zastawek serca.

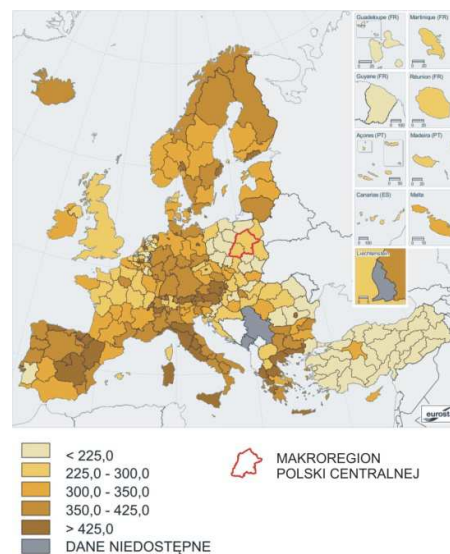
Makroregion cechuje wysoka koncentracja podmiotów gospodarczych zajmujących się **produkcją podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych**. W 2013 r. w Polsce Centralnej funkcjonowało 38,1% ogółu tego typu podmiotów w kraju (214 w województwie mazowieckim i 56 w województwie łódzkim)³². W makroregionie zlokalizowanych jest również 39,1% hurtowni farmaceutycznych w kraju. W 2012 r. na terenie makroregionu funkcjonowało 247 hurtowni (183 województwo mazowieckie, 64 województwo łódzkie)³³. W makroregionie zlokalizowane są także duże centra dystrybucji farmaceutyków.

Polska Centralna skupia liczne **kadry zatrudnione w branży farmaceutycznej**. W 2011 r. w makroregionie pracowało 48,2% ogółu zatrudnionych w kraju, w tym 33,7% na terenie województwa mazowieckiego i 14,5% na terenie województwa łódzkiego.

Potencjał przemysłu farmaceutycznego w Polsce Centralnej stwarza możliwości dla rozwoju **produkcji i wytwarzania leków generycznych** na światowym poziomie. Czynnikiem sprzyjającym rozwojowi tej branży jest m.in. wygaśnięcie patentów dla ponad 100 leków w latach 2012-2014 oraz rozwój rynków o relatywnie niskim dochodzie na mieszkańca.

Makroregion cechuje ponadto **dobrze rozwinięta branża produkcji sprzętu medycznego i aparatury pomiarowej** oraz pokrewna branża produktów optycznych i sprzętu pomiarowego. Wśród najważniejszych produktów eksportowych polskich producentów sprzętu medycznego można wymienić: aparaturę bioelektroniczną, wyposażenie sal operacyjnych, sprzęt rehabilitacyjny, meble przeznaczone dla placówek medycznych, narzędzia chirurgiczne oraz urządzenia wykorzystujące technologie obrazowania medycznego.

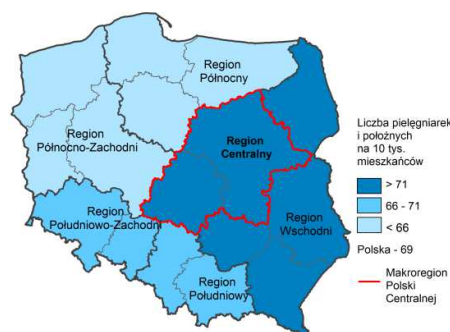
Mapa 20. Liczba lekarzy na 100 tys. mieszkańców w 2012 r.

Źródło: EUROSTAT

Źródło: EUROSTAT

Mapa 21. Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców wg regionów NUTS 1 w 2012 r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie danych GUS.

³² Rynek farmaceutyczny i biotechnologiczny w Polsce, PAIiIZ; www.paiz.gov.pl

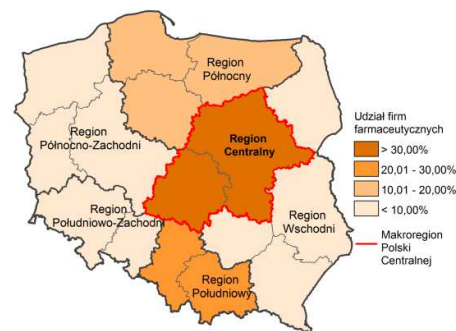
³³ Dane wg Urzędowego Rejestru Hurtowni Farmaceutycznych

Największymi odbiorcami polskich instrumentów medycznych są Niemcy (42% wartości eksportu polskich instrumentów medycznych³⁴), Francja (10%), USA (8%), Wielka Brytania (6%). Przedsiębiorstwa sektora medycznego w Polsce Centralnej cechuje wysoki poziom innowacyjności. Spośród stu najbardziej innowacyjnych przedsiębiorstw sektora medycznego w Polsce, 44 firmy zlokalizowane są w makroregionie (województwo mazowieckie - 31, województwo łódzkie - 13). Dynamicznie rozwija się współpraca firm sektora medyczno-farmaceutycznego. Działają tu m.in.: Polska Platforma Technologiczna Innowacyjnej Medycyny, Centrum Zaawansowanych Technologii BioTechMed, Konsorcjum Polskiej Akademii Nauki Biocentrum Ochota, Klaster InnoBioBiz Łódź, Klaster Nauk Medycznych i Biomedycznych ALICE-MED.

Możliwości do rozwoju sektora medyczno-farmaceutycznego w makroregionie tworzą również zasoby wód geotermalnych, mające duże znaczenie w lecznictwie uzdrowiskowym. Dzięki wodom leczniczym status uzdrowiska mają miejscowości Uniejów, Skierniewice-Maków i Konstancin-Jeziorna. Możliwość rozwoju funkcji uzdrowiskowo-leczniczych posiadają także: Poddębice, Gostynin, Magnuszew i Otwock.

Potencjał sektora medyczno-farmaceutycznego w Polsce Centralnej sprzyja rozwojowi rynku turystyki medycznej. Według niektórych opracowań w 2013 r. polski rynek turystyki medycznej miał wartość ok. 800 mln złotych, a jego wzrost ocenia się na 15,0% rocznie³⁵. Według raportu OECD z 2011 r., ceny usług medycznych będących przedmiotem turystyki medycznej w Polsce są zbliżone do węgierskich i konkurencyjne względem Indii czy Tajlandii, wymienianych jako cele turystyki medycznej.

Mapa 22. Udział firm farmaceutycznych w podmiotach Region ogółem wg regionów NUTS 1 w 2012 r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie danych GUS.

Mapa 23. Uwarunkowania rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego w Polsce Centralnej w 2013 r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi.

³⁴ „impuls z POLSKI”, opracowanie przygotowane na zamówienie Ministerstwa Gospodarki, Branża produkcji sprzętu medycznego w Polsce, www.polskamedical.pl

³⁵ <http://biznes.pl/magazyny/medycyna/turystyka-medyczna-biznesem-dla-polski/m60kc>; dostęp: luty 2015 r.

ROLNICTWO I PRZETWÓRSTWO ROLNO-SPOŻYWCZE

Obszar Polski Centralnej charakteryzuje się dużymi **zasobami ziemi użytkowanej rolniczo**. Z lesistością wynoszącą 22,3% powierzchni ogółem makroregion należy do najmniej zalesionych obszarów w kraju (województwo mazowieckie 22,9%, województwo łódzkie 21,2%, Polska 29,3%). Użytki rolne zajmują 69,3% powierzchni makroregionu (województwo łódzkie 71% 1. miejsce w kraju, województwo mazowieckie 68,4% 3. miejsce). Warunki glebowe w makroregionie są bardzo zróżnicowane. Przeważają gleby bielcowe zaliczane do gleb słabych oraz gleby brunatne związane z wysoczyznami morenowymi. Najlepsze kompleksy gleb występują w północnej, centralnej, wschodniej i południowo-wschodniej części obszaru. Potencjał rolniczy Polski Centralnej wskazany w oparciu o syntetyczny wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest niższy od średniej krajowej (66,6 pkt), zarówno w województwie mazowieckim (59,9 pkt), jak i w województwie łódzkim (61,9 pkt). Niekorzystnym zjawiskiem jest wysoki stopień zakwaszenia gleb. Udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych w województwie mazowieckim wynosił 57,0%, w województwie łódzkim 62,0% i znacznie przekraczał średnią krajową (44,0%).

Dla rozwoju rolnictwa najbardziej korzystnymi warunkami charakteryzuje się północna i północno-zachodnia część woj. łódzkiego oraz środkowo-zachodnia i wschodnia część nadbużańskiego obszaru Mazowsza. W posiadaniu gospodarstw indywidualnych znajduje się 94,9% użytków rolnych województwa mazowieckiego i 97,9% województwa łódzkiego. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie prowadzącym działalność rolniczą w makroregionie w 2010 r. wynosiła 7,47 ha i była niższa niż średnia w Polsce (7,92 ha) (województwo łódzkie 6,87 ha, województwo mazowieckie 7,84 ha). Według danych Eurostatu, uwzględniających od 2010 r. jedynie gospodarstwa o powierzchni od 5 ha (stanowiące 44% gospodarstw w makroregionie), średnia powierzchnia w 2010 r. wynosiła w Polsce 9,6 ha, w makroregionie 7,8 ha, na Węgrzech 8,1 ha, a w Czechach 152,4 ha.

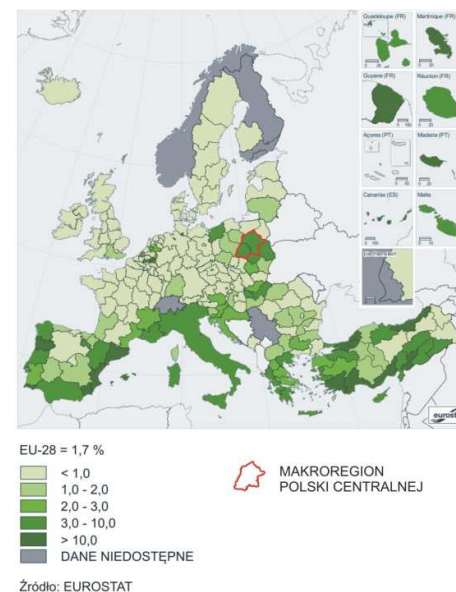
Potencjał rozwojowy rolnictwa w makroregionie tworzą wyróżniające się w skali kraju **regiony produkcji sadowniczej, warzywniczej i zwierzęcej**. Sady w gospodarstwach rolnych stanowią 38,8% powierzchni sadów w Polsce (województwo mazowieckie 28,8%, województwo łódzkie 10,0%).

Mapa 24. Udział użytków rolnych w powierzchni ogółem wg regionów NUTS 1 w 2012 r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w łodzi na podstawie danych GUS.

Mapa 25. Udział sadów i gruntów zajętych pod uprawę owoców i jagód w powierzchni ogólnej użytków rolnych w 2012 r.

Źródło: EUROSTAT

Źródło: EUROSTAT

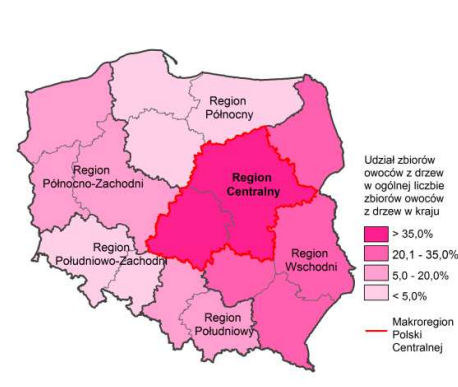
Powierzchnia upraw ziemniaków wynosiła 23,5% krajowej powierzchni upraw, w tym województwo mazowieckie 12,3%, województwo łódzkie 11,2%).

Pod względem obsady była na sto hektarów UR³⁶ (47,6 sztuk) makroregion także zajmuje pozycję lidera w skali kraju (województwo mazowieckie – 49,0 sztuk, województwo łódzkie 44,6 sztuk). Obsada trzody chlewnej na 100 ha UR wyniosła w 2012 r. nieco poniżej średniej krajowej (74,4) tj. 63,6 sztuk (województwo łódzkie 100,7 sztuk, województwo mazowieckie – 45,3 sztuk). Makroregion charakteryzuje stosunkowo wydajne rolnictwo mimo niezbyt korzystnej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Pod względem **towarowej produkcji rolniczej**, z dominującą rolą towarowej produkcji zwierzęcej (23,7% produkcji w kraju) oraz produkcji owoców z drzew (53,9% produkcji krajowej), makroregion zajmuje 1. miejsce w kraju. Natomiast produkcja owoców jagodowych na poziomie 19,8% produkcji krajowej plasuje makroregion na 2. miejscu w Polsce. W zakresie produkcji mleka w litrach na 1 ha UR makroregion zajmuje 1. miejsce w kraju (województwo mazowieckie 2. miejsce, a województwo łódzkie 3. miejsce w kraju). Produkcja żywca rzeźnego na 1 ha UR plasuje makroregion na 2. miejscu w kraju (województwo łódzkie na 3. miejscu, a województwo mazowieckie na 6. miejscu w Polsce).

Polska Centralna wyróżnia się dużą liczbą podmiotów gospodarczych, zarejestrowanych w systemie REGON i prowadzących działalność związaną z produkcją artykułów spożywczych. W 2012 r. funkcjonowało 8 podmiotów tego rodzaju na tysiąc podmiotów ogółem (województwo łódzkie 10,8, województwo mazowieckie 7,1). Spośród 2 tysięcy największych przedsiębiorstw rolno-spożywczych w kraju, 51 zlokalizowanych było na terenie Polski Centralnej.

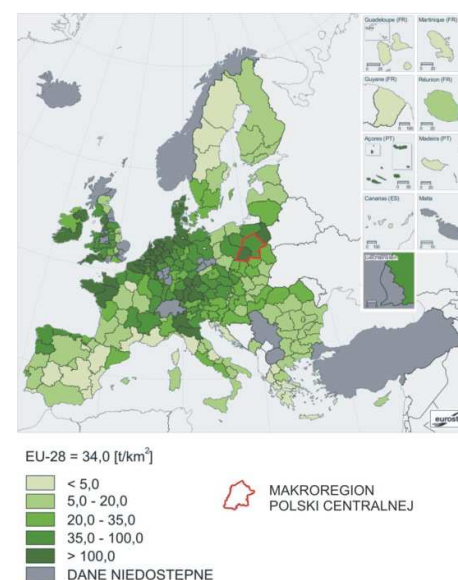
W makroregionie postępuje **proces integracji producentów rolnych oraz owoców i warzyw**, przybierający zorganizowane formy współpracy. W 2012 r. w Polsce Centralnej funkcjonowało 101 grup producentów rolnych (w województwie mazowieckim 64, w województwie łódzkim 37) oraz 120 grup i organizacji producentów owoców i warzyw (województwo mazowieckie 100, województwo łódzkie 20). Działały zorganizowane rynki zbytu płodów rolnych wyposażone w bardzo dobrze funkcjonującą infrastrukturę handlową.

Mapa 26. Produkcja owoców z drzew wg regionów NUTS 1 w 2012 r.

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie Rocznika Statystycznego Rolnictwa, GUS 2013.

Mapa 27. Produkcja mleka w tonach na 1 km² użytków rolnych w 2012 r.

Źródło: EUROSTAT

Źródło: EUROSTAT

³⁶ Sto hektarów użytków rolnych

Makroregion dysponował bogatą ofertą targową i wystawienniczą z dziedziny rolnictwa, ogrodnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego.

W 2012r. w makroregionie funkcjonowała duża liczba **podmiotów otoczenia sektora rolno-spożywczego** związanych m.in. z produkcją opakowań dla żywności, produkcją maszyn i urządzeń rolniczych oraz urządzeń do przetwórstwa rolno-spożywczego, jak również **podmiotów otoczenia biznesu** podejmujących tematykę rolno-spożywczą i koncentrujących się m.in. na wspieraniu transferu wiedzy i technologii, wspieraniu zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, w tym przedsiębiorczości i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy.

Potencjał rozwojowy przetwórstwa rolno-spożywczego w makroregionie wzmacniany jest przez potencjał akademicki oraz najsilniejsze w kraju zaplecze naukowo-badawcze wyższych uczelni, tworzących innowacyjne projekty m.in. na potrzeby produkcji bezpiecznej żywności, w tym żywności funkcjonalnej oraz mechatroniki. Pracownicy naukowci zatrudnieni w makroregionie w sektorze szkolnictwa wyższego związanego z przetwórstwem rolno-spożywczym stanowili w 2013 r. ponad 25,6% ogółu pracowników naukowych zatrudnionych w tym sektorze w całym kraju.

TRANSPORT I LOGISTYKA

Położenie makroregionu w centralnej części Polski, na przecięciu dwóch z dziewięciu Transeuropejskich Korytarzy Sieci Bazowej (TEN-T) – Bałtyk-Adriatyk i Morze Północne-Bałtyk, stwarza ogromne szanse rozwojowe dla transportu i gospodarki.

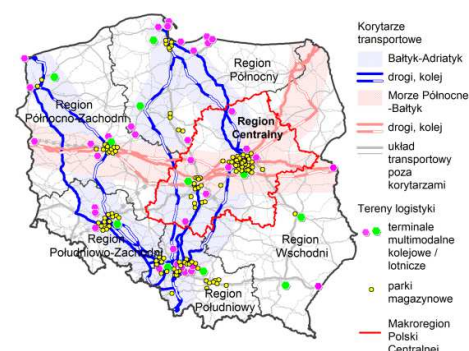
Potencjał sektora transportowego opiera się na strategicznych, istniejących i projektowanych, szlakach **drogowych** szybkiego ruchu (A1, S2, S7, S10, S14, S17, S19 i S74 i łączących bezpośrednio regiony łódzki i mazowiecki A2, S8, S12) oraz **kolejowych** (CE-65, C-65/1, C65/2, C28 i E-75/CE-75 i łączących regiony łódzki i mazowiecki E-20/CE-20, CE-20, E-65/CE-65), a także szlakach sieci uzupełniającej o znaczeniu krajowym i regionalnym.

W ostatnim okresie nastąpiła poprawa warunków podróżowania oraz znaczne zwiększenie drogowej dostępności wewnętrznej oraz zewnętrznej poprzez realizację drogowych połączeń szybkiego ruchu z Poznaniem i Berlinem (A-2), Trójmiastem (A-1) i Wrocławiem (S-8). W 2012 r. gęstość istniejących dróg ekspresowych i autostrad w makroregionie wynosiła 0,91 km/100 km² i była wyższa od średniej w kraju (0,77 km/100 km²), a niższa od średniej dla Czech (0,95) i Węgier (1,63).

Pomimo rozpoczętego procesu modernizacji linii kolejowych, dostępność w relacjach międzynarodowych w makroregionie zapewnia jedynie Warszawa (m.in. z Pragą, Amsterdamem, Berlinem, Wiedniem, Budapesztem i Moskwą). Problemem Łodzi jest brak wysokiej jakości połączeń kwalifikowanych w relacjach ponadregionalnych. Sytuacja może ulec poprawie po zakończeniu trwających obecnie i planowanych prac modernizacyjnych, w szczególności po zakończeniu budowy węzła multimodalnego przy dworcu Łódź Fabryczna i przebudowie Warszawskiego Węzła Kolejowego³⁷. W 2012 r. makroregion charakteryzował się gęstością linii kolejowych wynoszącą 5,1 km/100 km², niższą od średniej krajowej (6,4 km/100 km²) o 27% niższej niż na Węgrzech (8,8 km/100 km²) i niemal dwukrotnie niższej niż w Czechach (12,1 km/100 km²).

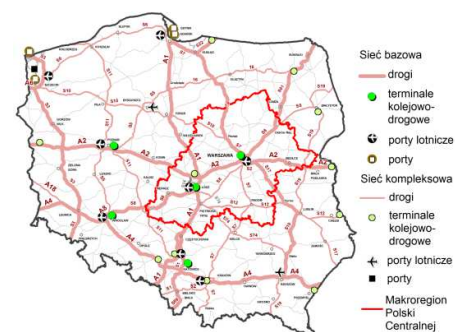
³⁷ Projekty obejmujące prace na linii średnicowej w Warszawie na odcinku Warszawa Wschodnia - Warszawa Zachodnia (w tym m.in. odbudowa stacji Warszawa Główna Osobowa), prace na linii obwodowej w Warszawie (odc. Warszawa Gołębki / Warszawa Zachodnia - Warszawa Gdańska), prace na linii kolejowej Warszawa Włochy - Grodzisk Mazowiecki (linia nr 447)

Mapa 28. Logistyka na tle Korytarzy Transportowych Bazowej Sieci TEN-T

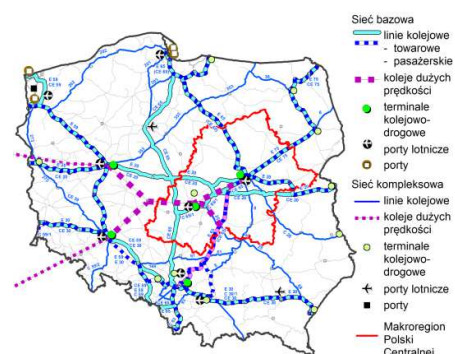
Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie Rozporządzenia PE i Rady UE nr 1316/2013.

Mapa 29. Układ drogowy w Sieci TEN-T

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie Rozporządzenia PE i Rady UE nr 1316/2013.

Mapa 30. Układ kolejowy w Sieci TEN-T

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na podstawie Rozporządzenia PE i Rady UE nr 1316/2013.

Mapa 31. Gęstość sieci kolejowej w 2012 r.

EU-28 = 48,7 [km/1 000 km²]

< 20,0
20,0 - 40,0
40,0 - 60,0
60,0 - 100,0
> 100,0

 MAKROREGION
POLSKI CENTRALNEJ

DANE NIEDOSTĘPNE

Źródło: EUROSTAT

Źródło: EUROSTAT

W makroregionie funkcjonują znaczące firmy produkcyjne związane z transportem. Mocną stroną jest również lokalizacja transportowych jednostek badawczo - naukowych oraz istniejące kierunki kształcenia z zakresu transportu i logistyki na uczelniach w Polsce Centralnej (Politechnika Łódzka, Uniwersytet Łódzki, Politechnika Warszawska, Uniwersytet Warszawski, Szkoła Główna Handlowa).

³⁸ GUS BDL

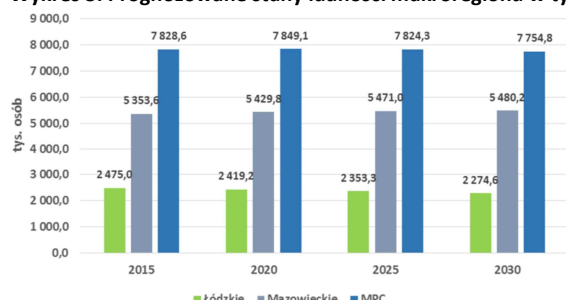
3.3 TRENDY ROZWOJOWE

Dla rozwoju Polski Centralnej w perspektywie średnio- i długoterminowej kluczowe będą przede wszystkim zmiany w **strukturze demograficznej** oraz **na rynku pracy**³⁹. Tempo rozwoju makroregionu będzie uzależnione również od **zmian struktury produkcji** w kierunku wzrostu udziału przemysłów wysokiej techniki oraz usług wiedzychłonnych, zwłaszcza biznesowych⁴⁰.

W makroregionie Polski Centralnej przewiduje się utrzymanie **wyższego wzrostu PKB ogółem niż średnio w kraju**, co wynika z dotychczasowych trendów rozwoju woj. mazowieckiego, a szczególnie wysokiej dynamiki wzrostu obszarów metropolitalnych Warszawy i Łodzi. W 2012 r. PKB per capita (w zł) w województwie łódzkim stanowił blisko 93% średniej krajowej, a w województwie mazowieckim 165%. Przewiduje się, że do 2020 r. Polska osiągnie 75-80% średniego unijnego poziomu PKB per capita (wyrażonego w PPS)⁴¹. W tej perspektywie w województwie łódzkim zakłada się wzrost do 72% średniej unijnej, w województwie mazowieckim wzrost do 126%.

Do 2030 roku **liczba ludności Polski Centralnej nieznacznie się obniży** z 7 830 tys. osób w 2013 r. do ok. 7 755 tys. osób w 2030 r., przy czym do 2020 r. będzie miał miejsce przyrost ludności tego obszaru o 72,7 tys., natomiast w latach 2020-2030 nastąpi ubytek o 94,2 tys. osób. Zmniejszy się zaludnienie zarówno obszarów miejskich, jak i wiejskich, jednak depopulacja na wsi będzie przebiegać szybciej, co sprawi, że w 2030 r. wskaźnik urbanizacji wzrośnie szacunkowo do 64,9%.

Wykres 3. Prognozowane stany ludności makroregionu w tys. osób

Źródło: Opracowane przez Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie na podstawie prognozy GUS.

Prognozuje się odmienne tendencje zmian ludności w woj. mazowieckim i woj. łódzkim do 2030 r. Liczba ludności woj. mazowieckiego wzrośnie do 5 480 tys. osób, natomiast liczba ludności woj. łódzkiego będzie się zmniejszała i obniży się do 2 275 tys. osób. W rezultacie udział makroregionu w ludności kraju obniży się z 32,1% w 2013 r. do 29,3% w 2030 r.

W ujęciu przestrzennym podregionów relatywnie największy spadek liczby ludności przewiduje się w podregionie miasta Łódź i podregionie skierniewickim. Przyrost zaludnienia będzie miał miejsce w podregionach: warszawskim zachodnim, warszawskim wschodnim oraz w Warszawie. Jedynie w tych trzech podregionach prognozuje się wzrost zaludnienia w stosunku do 2013 r.

Pogorszy się struktura demograficzna według ekonomicznych grup wieku. Wystąpi także zjawisko tzw. podwójnego starzenia się, tj. szybki wzrost udziału osób w wieku powyżej 75 lat w grupie wieku poprodukcyjnego. Należy spodziewać się w związku z tym wzrostu liczby osób niepełnosprawnych w podeszłym wieku, wymagających opieki.

³⁹ Przewidywane trendy zostały zidentyfikowane na podstawie: analiz danych ilościowych, analiz eksperckich przeprowadzonych w ramach projektu „Trendy rozwojowe Mazowsza” oraz ekspertyz wykonanych na potrzeby aktualizacji „Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020” i „Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze” oraz na podstawie zapisów strategicznych dokumentów krajowych, takich jak: Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, Strategia Rozwoju Kraju 2020, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Diagnoza Społeczna 2013. Warunki i Jakość Życia Polaków.

⁴⁰ A. Karpiński, Nowe trendy w polityce przemysłowej Unii Europejskiej, „MAZOWSZE Studia Regionalne”, nr 13, Warszawa 2013, s. 24-28.

⁴¹ Indeks PKB per capita wyrażony w PPS (Purchasing Power Standard) pokazuje wysokość PKB danego kraju w relacji do średniej unijnej, której wartość przyjęto za równą 100. Jest obliczany z uwzględnieniem różnic w poziomie cen w poszczególnych krajach. Wartości mniejsze lub większe niż 100 oznaczają odpowiednio niższy lub wyższy od średniej unijnej poziom PKB.

Nasilenie procesu starzenia się populacji wywoła negatywne skutki ekonomiczne: niższe wpływy podatkowe, spadek dochodów, większe koszty związane z opieką nad osobami starszymi i pomocą społeczną oraz wpłynie na zmiany w strukturze popytu, w tym wzrost zapotrzebowania na usługi medyczno-opiekuńcze.

Przewidywany spadek liczby osób młodych do 17 roku życia wpłynie istotnie na system edukacji. Nastąpi spadek liczby uczniów na wszystkich poziomach kształcenia. Zwiększy się konkurencja na poziomie szkół wyższych, które oprócz rywalizacji z innymi uczelniami krajowymi, będą w coraz większym stopniu konkurować z uczelniami zagranicznymi. Jednak zachodzące przeobrażenia na rynku pracy zwiększą równocześnie popyt na usługi edukacyjne umożliwiające podnoszenie kwalifikacji zawodowych i kształcenie przez całe życie.

W wyniku naturalnego zmniejszania się populacji osób starszych z najniższym poziomem wykształcenia oraz powszechności kończenia edukacji na poziomie co najmniej gimnazjalnym, **wzrośnie ogólny poziom wykształcenia mieszkańców** makroregionu. Jeśli procesom tym towarzyszyć będzie lepsze dopasowanie kwalifikacji do potrzeb lokalnych rynków pracy oraz korzystna sytuacja makroekonomiczna, można przewidywać znaczącą poprawę sytuacji na rynku pracy, spadek bezrobocia oraz przyspieszenie modernizacji rolnictwa.

Istotnym źródłem społeczno-ekonomicznego rozwoju makroregionu w perspektywie 2030 r. może być **postęp techniczny oraz większa podaż zasobów pracy** wynikająca z wydłużenia wieku emerytalnego (o 7 lat w przypadku kobiet), stopniowe ograniczanie poziomu bezrobocia, a także rozmiarów „szarej strefy” w gospodarce.

Będą traciły na znaczeniu niektóre dotychczasowe międzynarodowe przewagi konkurencyjne makroregionu, takie jak niskie koszty pracy. Aby utrzymać się na rynku, przedsiębiorstwa będą musiały przeprowadzić procesy modernizacyjne i w większym stopniu wprowadzać innowacje.

W perspektywie do 2020 r.⁴² w Polsce Centralnej przewiduje się wzrost liczby pracujących z 3 634,7 tys. osób w roku 2012 do 3 695,0 tys. osób w roku 2020 (wzrost o 60,3 tys. osób). Wzrost ten będzie wypadkową spadku liczby pracujących w woj. łódzkim z 1 207,9 tys. osób w roku 2012 do 1 189,3 tys. osób (spadek o 18,6 tys. osób) w roku 2020 oraz wzrostu liczby pracujących w woj. mazowieckim z 2 426,8 tys. osób w roku 2012 do 2 505,7 tys. osób w roku 2020 (wzrost o 78,9 tys. osób).

W podziale na wielkie grupy zawodowe⁴³ stosunkowo wysoki wzrost

liczby pracujących prognozuje się w grupach 2: specjaliści (wzrost o 31,3%) oraz 8: operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (13,4%). Nieznaczny wzrost liczby pracujących wystąpi w grupie 10: siły zbrojne (o 6,1%) i 5: pracownicy usług osobistych i sprzedawcy (6,0%). Spadek liczby pracujących prognozowany jest w Polsce Centralnej w trzech wielkich grupach zawodowych: 6: rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy (spadek o 37,3%), 7: robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (o 27,7%) oraz

Wykres 4. Prognozowane stany ludności makroregionu w tys. osób

Wielkie grupy zawodowe:
0: siły zbrojne, 1: przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy, 2: specjaliści, 3: technicy i inny średni personel, 4: pracownicy biurowi, 5: pracownicy usług osobistych i sprzedawcy, 6: rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy, 7: robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, 8: operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń, 9: pracownicy przy pracach prostych.

Źródło: Opracowane przez Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie na podstawie prognozy IPiSS.

⁴² B. Dańska-Borsiak, I. Laskowska, A. Olejnik, Prognoza liczby pracujących według grup zawodów i województw (w:) Prognozy zatrudnienia w Polsce do 2020 r. Syntetyczne wyniki i wnioski. Raport IX (red. E. Kwiatkowski, B. Suchecki), IPiSS, Warszawa 2014, s.165-193.

⁴³ zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. 2014 poz. 1145).

9: pracownicy przy pracach prostych (o 4,6%). W pozostałych grupach zawodowych przewiduje się stabilizację liczby pracujących (minimalny wzrost lub spadek w granicach 1,5%).

W sferze **nauki, badań i rozwoju** przewiduje się, że do 2020 r. największe znaczenie dla kształtowania gospodarki opartej na wiedzy będą miały nanotechnologia, biotechnologia, technologia informacyjna oraz kognitywistyka. Prognozuje się również, że na przestrzeni 30 lat pracownicy wiedzy będą grupą dominującą na krajowym rynku pracy (3,5 do 4,5 mln osób) oraz nastąpi wzrost eksportu produktów wysokiej techniki. W obszarze **sektora kreatywnego** zakłada się jego rozwój, ożywienie funkcjonalne i gospodarcze na skutek podejmowania kompleksowych działań rewitalizacyjnych. Przewidywany jest też wzrost znaczenia **medycyny i farmacji**. Obowiązująca od października 2013 r. dyrektywa transgraniczna UE otwiera nowe możliwości pozyskania zagranicznych pacjentów dla makroregionu, a dodatkowe szanse w Polsce Centralnej tworzą: dogodne położenie, profesjonalna i ceniona kadra medyczna, przyjazne kliniki oraz atrakcyjna oferta cenowa. Oczekiwany jest dalszy rozwój **rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego** bazujący przede wszystkim na wzroście zainteresowania produktami jak najmniej przetworzonymi o wysokich właściwościach prozdrowotnych, a nawet leczniczych tj. żywnością funkcjonalną. W zakresie **transportu i logistyki** przewiduje się poprawę dostępności kolejowej makroregionu po zakończeniu modernizacji węzłów kolejowych: łódzkiego i warszawskiego oraz włączeniu Polski Centralnej w sieć kolei wysokich prędkości⁴⁴. Ponadto zakłada się poprawę obsługi głównych korytarzy transportowych za pomocą spójnego systemu autostrad i dróg ekspresowych oraz rozwój ruchu intermodalnego i dużych centrów logistycznych. Prognozowany jest wzrost natężenia ruchu transportu towarowego i pasażerskiego oraz - w długoterminowej perspektywie - wyczerpanie przepustowości głównego lotniska w kraju – Okęcie.

⁴⁴ Zachowując spójność z zapisami Uchwały Nr 6 Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2013 r. w sprawie Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.) – realizacja celu szczegółowego 1. Stworzenie nowoczesnej i spójnej sieci infrastruktury transportowej (M.P. poz. 75, str. 51).

3.4 ANALIZA SWOT⁴⁵

SZANSE	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
Nauka, badania i rozwój			
sprzyjająca polityka UE związana z finansowaniem działalności B+R i komercjalizacji badań	największa w kraju koncentracja instytucji naukowo-badawczych		brak systemowego podejścia w kształtowaniu polityki naukowo-technologicznej państwa,
dynamiczny rozwój branż absorbujących wiedzę i innowacje oraz wysoki popyt na produkty wysokich technologii	największy w kraju potencjał akademicki	słaba współpraca pomiędzy ośrodkami akademickimi i naukowo-badawczymi w makroregionie	odpływ wybitnych naukowców na uczelnie zagraniczne
		niska pozycja uczelni na arenie międzynarodowej	konkurencja pomiędzy ośrodkami naukowo-dydaktycznymi w kraju,
międzynarodowe sieci współpracy	najwyższa w kraju aktywność badawcza w zakresie: bio- i nanotechnologii, ICT, fotoniki, optoelektroniki, nauk kosmicznych, mechatroniki, radiofarmacji	niedostateczny poziom współpracy sektora B+R z sektorem przedsiębiorstw i samorządami oraz niska komercjalizacja wyników badań	słabe zainteresowanie korporacji transnarodowych efektami działalności sektora naukowo-badawczego makroregionu
dynamiczny rozwój współpracy w ramach krajowych konsorcjów naukowych			
	wzrost liczby przedsiębiorstw innowacyjnych (w branżach: energetycznej, sprzętu medycznego i pomiarowego, odzieżowej, rolno-spożywczej, farmaceutycznej, zagospodarowania odpadów, inteligentnym transporcie)	niskie nakłady na działalność B+R w przedsiębiorstwach	niska dostępność instrumentów podwyższonego ryzyka
		niewielki udział innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych	
		słaba efektywność biznesowych powiązań kooperacyjnych	
		brak zainteresowania gospodarki wynikami działalności B+R	
krajowa polityka wspierania przedsiębiorczości	Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna, samorządowa strefa przemysłowa, parki przemysłowo-technologiczne	mało efektywne otoczenie instytucjonalne integrujące naukę z gospodarką	
Sektor kreatywny			
wzrost znaczenia sektora kreatywnego w gospodarce	wieloletnie tradycje artystyczne (w tym tradycje awangardy w sztuce)	niska rozpoznawalność podmiotów sektora na rynkach międzynarodowych	duża zależność sektora od koniunktury gospodarczej
wzrastający popyt na produkty i usługi sektora	największa koncentracja podmiotów sektora w Polsce, w tym w przemyśle filmowym, muzycznym i medialnym, wzornictwie i modzie		silna konkurencja w sektorze dla makroregionu w skali międzynarodowej
	duża koncentracja twórców i instytucji sektora, w tym rozpoznawalnych w skali międzynarodowej	niski poziom prywatnego mecenatu kultury	znaczne uzależnienie od środków publicznych
nowe technologie w branży kreatywnej	znaczący potencjał naukowo-badawczy w zakresie wzornictwa przemysłowego i technologii włókienniczo-odzieżowych		
	najlepiej w kraju rozwinięte szkolnictwo artystyczne		
	liczne wydarzenia kulturalne o znaczeniu krajowym i międzynarodowym		
	duży potencjał instytucji sektora pozarządowego związanych z kulturą		
rozwój Europejskiej Sieci Szlaków Dziedzictwa Przemysłowego ERIH	unikatowe dziedzictwo kulturowe, w tym poprzemysłowe	niska jakość przestrzeni publicznych	

⁴⁵ Analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń.

SZANSE	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
Medycyna i farmacja			
rosnące zapotrzebowanie na farmaceutyki, sprzęt i usługi medyczne na skutek wydłużania się i zmiany stylu życia	lider w produkcji farmaceutyków i sprzętu medycznego w Polsce	rozdrobnienie polskich producentów leków i rynku medycznego oraz ograniczone możliwości w zakresie rozwoju leków innowacyjnych	konkurencja ze strony koncernów farmaceutycznych
	wysoka koncentracja podmiotów produkujących wyspecjalizowany sprzęt medyczny		
	wysoki poziom specjalizacji usług medycznych	słaba kondycja finansowa wiodących placówek medycznych w makroregionie	nieefektywne wykorzystanie środków finansowych w zakresie ochrony zdrowia
dynamiczny rozwój branży ICT oferującej usługi dla branży medycznej i farmaceutycznej		niski poziom informatyzacji usług medycznych	
proces wygasania patentów na leki innowacyjne	duży potencjał produkcji leków generycznych i biologicznych,		podaż tańszych leków generycznych produkowanych głównie w Azji
	najlepiej w kraju rozwinięty i zintegrowany sektor B+R w dziedzinie medycyny i chemii	nieefektywne funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu	brak systemowych rozwiązań w zakresie ochrony własności intelektualnej
	najlepiej w kraju rozwinięte szkolnictwo medyczne		
wzrastające zainteresowanie turystyką medyczną	zasoby naturalne makroregionu (geotermia, ośrodki leczenia uzdrowiskowego)		
	rozwinięta infrastruktura turystyczna dla potrzeb turystyki medycznej		
Rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze			
	największe w kraju zasoby ziemi i użytków rolnych	niska jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej (bonitacja gleb, wilgotność, klimat, stepowienie gleb, zakwaszenie gleb)	zmiany klimatyczne
			narastający proces suburbanizacji, szczególnie na terenach wokół miast
fundusze wspierające rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich w ramach krajowej i wspólnotowej polityki rolnej	wysoka produktywność rolnictwa w skali kraju	rozdrobnienie gospodarstw rolnych	słabości wspólnej Polityki rolnej (WPR) (limity itp.)
	wzrastająca przedsiębiorczość w zakresie działalności związanych z rolnictwem	niska wydajność pracy na tle europejskim	
	silna specjalizacja rolnicza (sadownictwo, warzywnictwo, mleczarstwo, produkcja trzody chlewnej i bydła)		silna konkurencja na rynku międzynarodowym w rolnictwie i sektorze przetwórstwa rolno-spożywczego
poprawa organizacji rolnictwa i rynków rolnych w Polsce	wzrost liczby grup producenckich wraz z rosnącą kooperacją	słaba organizacja i współpraca producentów rolnych z sektorem przetwórczym	
	najsilniejsze w kraju zaplecze naukowo-badawcze	niewystarczające wykorzystanie nowoczesnych technologii w przetwórstwie	
	dobra oferta edukacyjna na poziomie wyższym i średnim, odpowiadająca potrzebom rynku pracy	niski poziom wykształcenia rolników	
chłonne zagraniczne rynki na artykuły rolno-spożywcze, rozwój technologii przechowywania i transportu produktów	duża konkurencyjność produktów rolnych i przetwórstwa rolno-spożywczego		niepewność rynku wschodniego dla eksportu produkcji
	aktywne uczestnictwo w targach i wystawach o charakterze krajowym i międzynarodowym	słaba rozpoznawalność marek produktów rolno-spożywczych w skali międzynarodowej	

SZANSE	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
Transport i logistyka			
dostępność środków UE na transport (Transeuropejska Sieć Transportowa TEN-T)	korzystne położenie na przecięciu korytarzy transportowych TEN-T		niski poziom koordynacji działań transportowych
	wysokiej jakości powiązania drogowe (dopełniający się układ autostrad i dróg ekspresowych)		opóźnienia w realizacji autostrad i dróg ekspresowych obniżające konkurencyjność makroregionu
sprzyjająca polityka UE w zakresie inwestycji transportowych (kolej, transport publiczny, transport multimodalny, ITS)	modernizacja infrastruktury kolejowej (węzeł warszawski i łódzki, węzeł multimodalny przy dworcu Łódź Fabryczna)	brak międzynarodowych połączeń kolejowych Łodzi	słabe wykorzystanie środków UE na realizację inwestycji kolejowych
			wysokie i rosnące koszty korzystania z infrastruktury kolejowej
			brak konsekwencji i ciągłości realizacji polityki w zakresie projektu Kolei Dużych Prędkości
wzrost popytu na transport lotniczy oraz potencjalne zacieśnienie współpracy pomiędzy portami lotniczymi Polski Centralnej	największe lotnisko w kraju - Port Lotniczy im. F. Chopina; dynamicznie rozwijające się Porty Lotnicze Warszawa – Modlin oraz Radom - Sadków	ograniczona przepustowość Portu Lotniczego im. F. Chopina	trudna sytuacja ekonomiczna sektora lotniczego
		brak lotów rejsowych z Portu Lotniczego Radom - Sadków	
		Ograniczone możliwości finansowania inwestycji w transport lotniczy w perspektywie 2014-2020	
sprzyjająca polityka UE w zakresie tworzenia platform multimodalnych	funkcjonowanie i duży potencjał rozwojowy terminali multimodalnych w makroregionie centralnym	niewystarczające wykorzystanie ITS	
znaczny popyt na transport pasażerski i towarowy		słaba integracja międzygałęziowa transportu	wysoki i rosnący udział transportu samochodowego
	największa w skali kraju koncentracja centrów magazynowo-składowych i logistycznych	niewystarczająca jakość oferty centrów logistycznych	
	otwarcie makroregionu na rynki azjatyckie (Chengdu-Łódź, Suzhou-Warszawa)		
	znaczący potencjał naukowo-badawczy		

4 WYZWANIA I WIZJA

Wizja rozwoju Polski Centralnej przedstawia pożądany obraz makroregionu w przyszłości i jest odpowiedzią na potrzeby budowania najbardziej dynamicznego, konkurencyjnego i innowacyjnego obszaru Polski, rozpoznawalnego w skali europejskiej i globalnej. W oparciu o przeprowadzoną diagnozę i aktualną pozycję rozwojową oraz mając na uwadze prognozowane trendy, a także zakładając korzystny scenariusz rozwojowy, wizja odzwierciedla europejskie aspiracje makroregionu.

Wizja: Makroregion Polski Centralnej awangardą Europy XXI wieku

W perspektywie roku 2030 Polska Centralna stanie się jednym z wiodących w skali europejskiej obszarów wzrostu. Makroregion – dzięki dobrze wykorzystanym endogenicznym zasobom i wykorzystanym szansom rozwojowym – przejdzie do fazy dojrzałego rozwoju budowanego na ugruntowanych filarach innowacyjności, terytorialnego równoważenia rozwoju i efektywności.

Okres znaczącego wspierania rozwoju z zewnętrznych źródeł na bezpośrednie interwencje zakończy się najprawdopodobniej około roku 2020, natomiast dalsze działania rozwojowe będą kontynuowane dzięki zmianom strukturalnym i przekształceniu gospodarki makroregionu w gospodarkę opartą na wiedzy przy zachowaniu silnej bazy wytwórczej i przemysłowej w wiodących branżach wspólnych dla obu regionów. W gospodarce nadal silnie będzie reprezentowany sektor średnich technologii, jednak coraz większy wpływ na konkurencyjność makroregionu będzie miał innowacyjny sektor zaawansowanych technologii oraz usług o najwyższej wartości dodanej. Dzięki znaczącym nakładom publicznym na badania, zaangażowanie podmiotów prywatnych w tworzenie innowacyjności również znacząco wzrośnie. Makroregion umocni swoją pozycję krajowego lidera innowacyjności dzięki rozwijającym się branżom o największym potencjale rozwojowym, a jego znaczenie wzrośnie także w skali europejskiej i światowej.

Makroregion będzie obszarem bardziej spójnym gospodarczo, społecznie i przestrzennie. Wewnętrzne zróżnicowanie rozwoju makroregionu będzie łagodzone dzięki wykształconym mechanizmom dyfuzji i cały makroregion stanie się znaczącym biegunem wzrostu oddziałującym na cały obszar Europy Środkowo-Wschodniej. Czynnikiem stymulującym ten proces będą nowoczesna infrastruktura oraz zrównoważony transport bardziej przyjazny środowisku i bezpieczny dla mieszkańców, a także infrastruktura i mechanizmy wspierające innowacyjność. Istotną rolę w kształtowaniu spójności makroregionu będzie miała współpraca władz publicznych na poziomie regionalnym i lokalnym, w tym w ramach nowych funkcjonalnych mechanizmów współdziałania, ze szczególnym naciskiem na rozwój metropolitalnego obszaru bipolarnego Warszawa-Łódź. Współpraca głównych ośrodków makroregionu na wielu płaszczyznach, przełoży się na tworzenie warunków do spełnienia gospodarczych, naukowych, kulturalnych i cywilizacyjnych aspiracji mieszkańców makroregionu, również na poziomie europejskim.

5 CEL GŁÓWNY, CELE SZCZEGÓŁOWE ORAZ KIERUNKI INTERWENCJI

W oparciu o przyjętą wizję rozwoju Polski Centralnej wyznaczono **cel główny Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą do roku 2030**:

Wzrost znaczenia Polski Centralnej w skali międzynarodowej jako przestrzeni przyjaznej generowaniu oraz transferowi wiedzy i innowacji

Tak sformułowany cel:

- wskazuje na potrzebę integracji makroregionu, jak też poprawy jego dostępności i konkurencyjności, poprzez skoncentrowanie współpracy na polach rozwojowych o największym potencjale;
- wskazuje pośrednio na konieczność wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego, społecznego oraz instytucjonalnego makroregionu dla stworzenia przestrzeni sprzyjającej funkcjonowaniu kreatywnego społeczeństwa oraz innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy;
- podkreśla europejski i międzynarodowy wymiar realizacji Strategii.

Kluczem do wzrostu konkurencyjności staną się unikatowe potencjały rozwojowe tkwiące w makroregionie i skoncentrowane w następujących polach współpracy:

- nauka, badania i rozwój,
- sektor kreatywny,
- medycyna i farmacja,
- rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze,
- transport i logistyka.

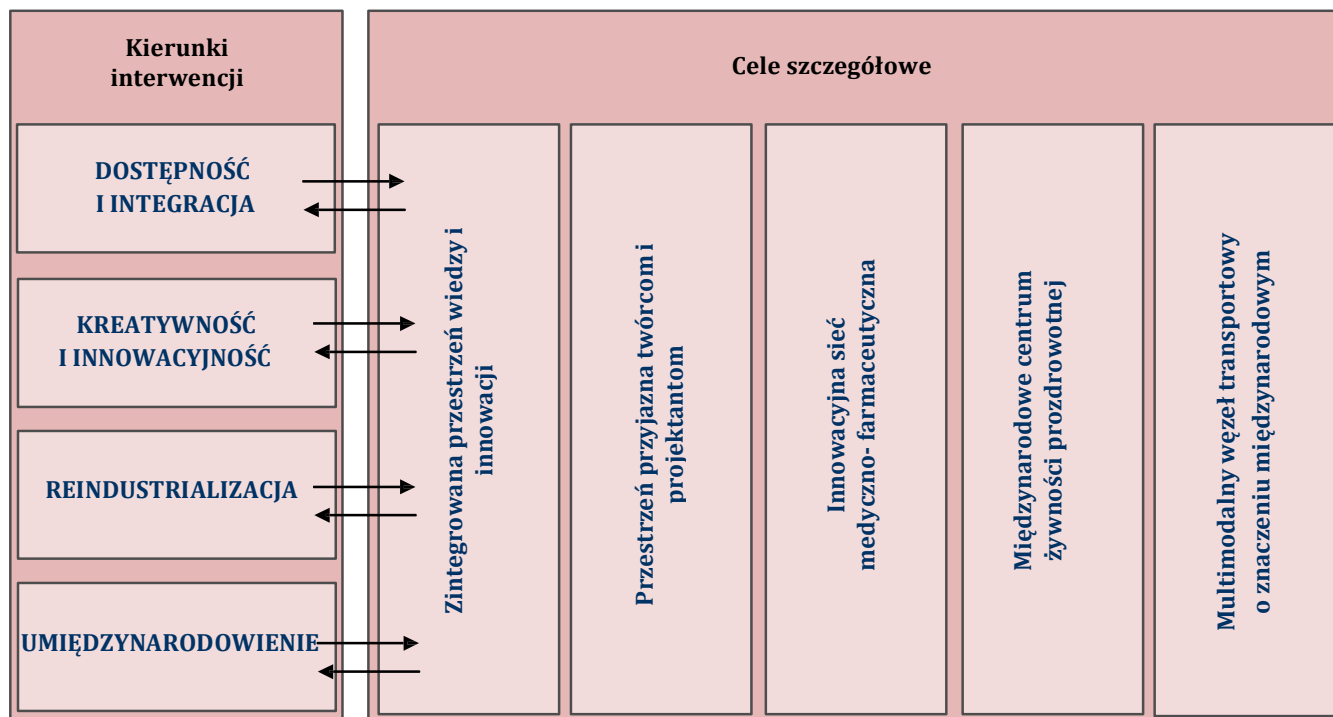
Są to obszary, w których już dziś makroregion prezentuje wysoki poziom rozwoju, a utrwalana współpraca i realizacja strategicznych projektów zintegrowanych wzmocni powiązania funkcjonalne między głównymi biegunami wzrostu. Kształtowanie przestrzeni przyjaznej generowaniu wiedzy i innowacji przyczyni się do rozwoju sfery nauki i badań, a transfer wiedzy i innowacji do gospodarki pozwoli na budowanie przewag konkurencyjnych w skali międzynarodowej. Kreatywne społeczeństwo stworzy podwaliny dla rozwoju kulturotwórczej funkcji makroregionu o znaczeniu globalnym i budowania wizerunku makroregionu jako przestrzeni przyjaznej twórcom i projektantom. Bardzo dobra dostępność komunikacyjna w skali krajowej i międzynarodowej wpłynie na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej makroregionu, co umożliwi m.in. zmodernizowanie struktury przemysłu. Efektywne wykorzystanie wyróżnionych potencjałów rozwojowych przyczyni się do wzrostu znaczenia Polski Centralnej na arenie międzynarodowej oraz postrzegania makroregionu jako jednego z wiodących obszarów rozwoju Europy w XXI wieku.

Cel główny będzie realizowany poprzez **5 celów szczegółowych** wynikających ze zdiagnozowanych pól współpracy:

- ⇒ zintegrowana przestrzeń wiedzy i innowacji,
- ⇒ przestrzeń przyjazna twórcom i projektantom,
- ⇒ innowacyjna sieć medyczno-farmaceutyczna,
- ⇒ międzynarodowe centrum żywności prozdrowotnej,
- ⇒ multimodalny węzeł transportowy o znaczeniu międzynarodowym.

Realizację celów szczegółowych warunkują **4 kierunki interwencji** o charakterze horyzontalnym: dostępność i integracja, kreatywność i innowacyjność, reindustrializacja i umiędzynarodowienie. Są to szczególnie pożądane cechy makroregionu umożliwiające realizację wizji oraz celu głównego Strategii. Zakłada się, że kierunki interwencji i cele szczegółowe będą wzajemnie na sobie oddziaływać, przenikać się i współzależać.

Schemat 1. Schemat celów szczegółowych i kierunków interwencji Strategii

Źródło: Opracowanie własne

5.1 Cel szczegółowy I ZINTEGROWANA PRZESTRZEŃ WIEDZY I INNOWACJI

Rozwój oparty o wytwarzanie i wdrażanie nowoczesnych technologii, stanowi klucz do podniesienia konkurencyjności gospodarki Polski Centralnej. Przyjęcie celu szczegółowego *Zintegrowana przestrzeń wiedzy i innowacji*, dającego podstawę zmian w sferze współdziałania regionalnych samorządów z podmiotami działającymi w obszarze nauki, przedsiębiorczości i otoczenia biznesu, pozwala włączyć niewykorzystany potencjał ludzki i społeczny w proces tworzenia nowoczesnego społeczeństwa. Ze względu na przekrojowy charakter celu, będzie miał on kluczowy wpływ na rodzaj podejmowanych działań związanych z realizacją pozostałych celów szczegółowych.

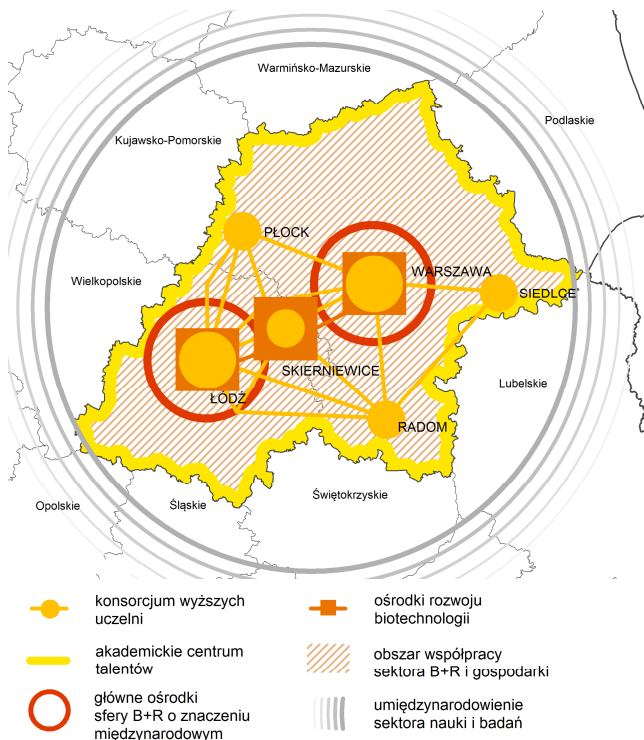
Działania podjęte na rzecz osiągnięcia celu będą miały wpływ na poprawę współpracy pomiędzy wszystkimi podmiotami związanymi z kształceniem, wytwarzaniem i absorpcją innowacji.

Zostanie poszerzona oferta edukacyjna szkół wyższych, wzrośnie stopień wymiany kadry naukowej i studentów między uczelniami. Ważnym elementem będzie realizacja programu wspierania wspólnych badań i projektów naukowych. Zostanie stworzony system ujawniania talentów i ponadstandardowych zdolności już od poziomu szkoły podstawowej.

Istotną rolę odegra także program wspierania wspólnych badań i projektów naukowych oraz ich wdrażania do gospodarki, szczególnie w branżach istotnych dla makroregionu. Należą do nich badania z dziedzin bio- i nanotechnologii, ICT, fotoniki, optoelektroniki, mechatroniki, radiofarmacji.

W oparciu o istniejący w makroregionie potencjał, możliwy będzie rozwój interdyscyplinarnego ośrodka naukowego związanego z medycyną żywienia. Możliwe będzie też tworzenie wspólnej oferty uczelni w zakresie badań naukowych i edukacji w obszarze rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego. Realizacja działań przyczyni się do tworzenia kreatywnego środowiska sprzyjającego generowaniu i transferowi innowacji.

Mapa 32. Zintegrowana przestrzeń wiedzy i innowacji

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego.

Pozwoli to na wzmocnienie istniejącej bazy badawczo-rozwojowej, będącej impulsem rozwojowym.

Makroregion umocni swoją pozycję jako miejsce kształcenia i rozwoju wysokospecjalistycznej kadry, która jest niezbędna do realizacji działań określonych dla pozostałych pól współpracy.

Nastąpi przeorientowanie wyższych uczelni w kierunku „uczelni nastawionych praktycznie i zawodowo”, zgodnie z kategoryzacją Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 2014 r. Zostanie utworzony zintegrowany system podnoszenia kwalifikacji kadry naukowej poprzez staże naukowców w firmach i przedsiębiorców w instytutach badawczych. Będą rozwijane kontakty z polską kadrą naukową pracującą za granicą. Ważnym działaniem będzie integracja systemów monitorowania inteligentnych specjalizacji. Mając na uwadze konieczność modernizacji struktury przemysłu i zapoczątkowanie

reindustrializacji, a w szczególności wsparcie rozwoju przemysłów: medycznego, farmaceutycznego, biotechnologii oraz przemysłu wykorzystującego nanotechnologie, województwa będą współpracować w zakresie wzmacniania zaplecza naukowego poszczególnych specjalizacji nowoczesnego przemysłu. Pozwoli to na uniknięcie dublowania się prac badawczych oraz na osiągnięcie silniejszej pozycji przetargowej przy pozyskiwaniu inwestorów. Należy spodziewać się wzrostu procesów modernizacyjnych i innowacyjnych w przedsiębiorstwach chcących utrzymać się na rynku. Tempo rozwoju makroregionu będzie uzależnione od zmian struktury produkcji w kierunku wzrostu udziału przemysłów wysokiej techniki oraz usług wiedzy chłonnych, zwłaszcza biznesowych.

Umiędzynarodowienie produktów i usług wytwarzanych w makroregionie, opartych na nowoczesnych technologiach pozwoli na wykreowanie regionalnych marek rozpoznawalnych na rynkach międzynarodowych. Na silną pozycję gospodarczą Polski Centralnej będą miały również wpływ: podniesienie standardów kształcenia, zwiększenie współpracy w środowisku naukowym oraz zintensyfikowanie współpracy międzynarodowej. Zostanie to osiągnięte w dużej mierze dzięki współpracy z innymi światowymi ośrodkami naukowymi i poprzez realizację wspólnych projektów mających na celu wytworzenie i transfer technologii.

Przyjmuje się, że działania podjęte w kierunku integracji wiedzy i innowacji w Polsce Centralnej przyczynią się do podniesienia jego konkurencyjności w tych dziedzinach i pozwolą na włączenie polskiej nauki w AWANGARDĘ NAUKI EUROPEJSKIEJ.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- ⇒ Wspieranie współpracy szkół wyższych w zakresie oferty edukacyjnej.
- ⇒ Zwiększanie udziału prac badawczych i wdrożeniowych na wyższych uczelniach.
- ⇒ Unowocześnianie infrastruktury naukowo-badawczej i wdrożeniowej.
- ⇒ Wspieranie współpracy sektora B+R z przedsiębiorcami, w szczególności specjalizującymi się w przemyśle medycznym, farmaceutycznym, biotechnologii oraz przemyśle wykorzystującym nanotechnologie.
- ⇒ Wspieranie współpracy sektora B+R i instytucji otoczenia biznesu.
- ⇒ Stymulowanie kształcenia kadr dla rozwoju wskazanych pól.
- ⇒ Wspieranie współpracy z zagranicznymi szkołami wyższymi i instytucjami B+R.
- ⇒ Wykreowanie międzynarodowej marki uczelni wyższych i instytucji B+R.

5.2 Cel szczegółowy II PRZESTRZEŃ PRZYJAZNA TWÓRCOM I PROJEKTANTOM

Rozwój sektora kreatywnego wymaga zapewnienia odpowiednich warunków dla twórców i projektantów oraz wykorzystania ich idei w produkcji lub działalności artystycznej. Polska Centralna powinna wykorzystać swój potencjał w zakresie dziedzictwa kulturowego i współczesnej oferty kulturalnej do tworzenia przestrzeni atrakcyjnej dla sektora kreatywnego. Samorządy będą prowadziły działania na rzecz zintegrowania polityki kulturalnej i turystycznej makroregionu. Na integrację pozwoli między innymi wspólny system informacji o wydarzeniach kulturalnych w całym makroregionie i tworzenie wspólnych dzieł i przedsięwzięć kulturalnych (np. dotyczących dziedzictwa przemysłowego). Dzięki temu potencjał kulturalny makroregionu zostanie lepiej zaprezentowany i stanie się bardziej dostępny, co zwiększy zainteresowanie sektora kreatywnego tym obszarem i pobudzi kreatywność mieszkańców.

Ważnym elementem tworzenia przyjaznych warunków dla twórców i projektantów będzie dbanie o atrakcyjną przestrzeń publiczną. Planowane działania rewitalizacyjne prowadzone będą z uwzględnieniem potrzeb środowisk twórczych. Projektanci zostaną włączeni w proces rewitalizacji, aby dzięki ich innowacyjnym ideom powstała atrakcyjna i inspirująca, wysokiej jakości przestrzeń publiczna. Przestrzenie publiczne i rewitalizowane tereny staną się miejscem spotkań artystów ze społeczeństwem, co ułatwi realizację i percepcję awangardowych działań twórczych. Działania administracji publicznej powinny również przyczynić się do aktywizacji społecznej mieszkańców i zaangażowania ich w proces zagospodarowania terenów rewitalizowanych, przestrzeni publicznych i tworzenia miejsc symbolicznych. Taka postawa samorządów przyczyniać się będzie do wzrostu poziomu zaufania społecznego, poczucia tożsamości terytorialnej oraz skłonności do współpracy. Podjęte działania spowodują rozwój kreatywnego społeczeństwa.

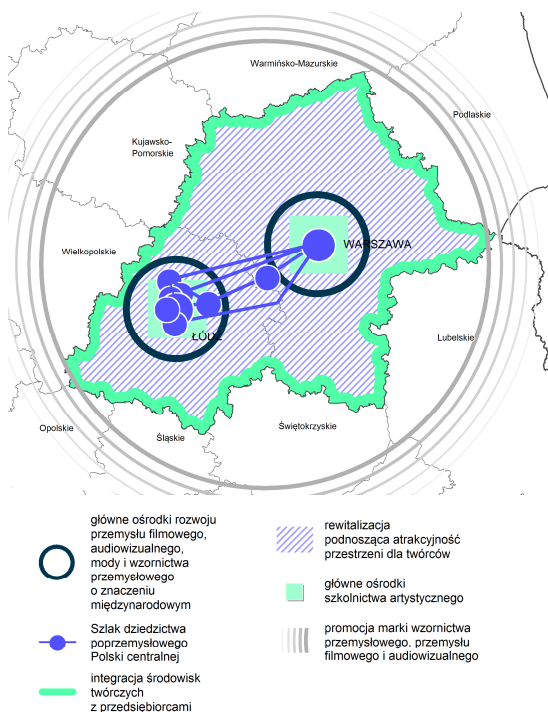
Niektóre z rewitalizowanych obszarów np. tereny przemysłowe czy zdegradowane dzielnice mieszkaniowe w centrach miast, przeznaczone zostaną pod działalność kreatywną. W rewitalizowanych obiektach lokalizowane będą np. biura instytucji artystycznych, pracownie,

studia muzyczne. Zakłada się, że podejmowane działania przyczynią się do wzrostu atrakcyjności przestrzeni makroregionu jako miejsca zamieszkania i działalności twórców oraz animatorów kultury, projektantów wzornictwa przemysłowego i przedsiębiorców związanych z przemysłem kreatywnym.

Wzrost poziomu estetyki i bezpieczeństwa oraz bogata oferta kulturalna i usługowa skłonią społeczność, w tym twórców, do zamieszkania i przebywania w centrach miast.

Zastosowane zostaną różnego rodzaju instrumenty ułatwiające rozpoczęcie działalności twórcom i projektantom z makroregionu. Przewiduje się zarówno wsparcie finansowe jak i organizacyjne np. poprzez sprofilowane inkubatory przedsiębiorczości lub programy promocji twórców. Jednocześnie, aby wzmocnić pozycję sektora kreatywnego na rynku, prowadzone będą działania na rzecz integracji środowisk twórczych

Mapa 33. Przestrzeń przyjazna twórcom i projektantom

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego.

z przedsiębiorcami. Dodatkową szansą rozwoju sektora kreatywnego, będą działania koncentrujące się na modernizacji struktury przemysłu. W przypadku sektora kreatywnego wiąże się to ze wsparciem rozwoju nowoczesnej bazy produkcyjnej w zakresie przemysłu filmowego i audiowizualnego oraz wzornictwa przemysłowego. Dzięki temu możliwe będzie zdyskontowanie kreatywnych idei i wykorzystanie ich w produkcji i usługach.

Otwarty na innowacje i dynamicznie zmieniający się sektor kreatywny wymaga dobrej współpracy z sektorem B+R. Zadaniem samorządu będzie promowanie i wspieranie wdrażania nowoczesnych technologii i materiałów w działalności kreatywnej. Ważne jest, aby twórcy mieli dostęp do najnowszych osiągnięć nauki, które staną się inspiracją lub pozwolą ulepszać ich projekty. W szczególności upowszechniane powinny być nowe rozwiązania przyjazne zdrowiu i środowisku. Kreatywne środowisko przyczyni się również do generowania i transferu innowacji w makroregionie.

Zakłada się działania na rzecz utrzymania i rozwijania wysokiego poziomu szkolnictwa artystycznego. Planowane jest wspieranie współpracy uczelni o profilu artystycznym oraz ciągłego doskonalenia ich oferty programowej. Szczególnie istotne będzie wzmocnianie specjalizacji makroregionu w zakresie przemysłu filmowego i audiowizualnego oraz wzornictwa przemysłowego. Podstawą rozwoju sektora kreatywnego będzie również podnoszenie poziomu edukacji kulturalnej w szkołach i rozwijanie kreatywności dzieci i młodzieży. Korzystne warunki dla rozwoju młodych, utalentowanych twórców będą skutkować ukształtowaniem się silnego środowiska kreatywnego.

Należy dążyć do umiędzynarodowienia produktów sektora kreatywnego i wzmocnienia pozycji Polski Centralnej jako ośrodka kultury i działalności kreatywnej na arenie międzynarodowej. Zadaniem samorządów będzie działanie na rzecz wykreowania silnej marki wzornictwa przemysłowego oraz przemysłu filmowego i audiowizualnego, która byłaby rozpoznawalna na świecie. Umożliwi to rozwijanie współpracy gospodarczej, promowanie lokalnych twórców i zwiększenie popytu na produkty sektora kreatywnego wytworzone w makroregionie. Ważnym działaniem sprzyjającym umiędzynarodowieniu będzie organizacja międzynarodowych wydarzeń promujących działalność kreatywną, takich jak festiwale, wystawy, targi. Wspólna realizacja wydarzeń kulturalnych w ramach makroregionu pozwoli zwiększyć ich oddziaływanie i podnieść prestiż. Działania te przyczynią się do rozwoju potencjału twórczego i wzrostu jego międzynarodowego znaczenia.

Zakłada się, że działania podjęte w kierunku kształtowania przestrzeni przyjaznej twórcom i projektantom stworzą warunki dla włączenia się w nurt europejskiej AWANGARDY KULTURY .

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- ⇒ Opracowanie i prowadzenie przez administrację samorządową spójnej polityki kulturalnej i turystycznej.
- ⇒ Udostępnianie przestrzeni twórcom i projektantom w obszarach rewitalizowanych.
- ⇒ Instytucjonalne wsparcie ułatwiające rozpoczynanie działania twórcom i projektantom.
- ⇒ Wspieranie współpracy środowisk twórców kultury i projektantów z przedsiębiorcami.
- ⇒ Wsparcie wdrażania nowoczesnych technologii i materiałów przyjaznych środowisku i zdrowiu.
- ⇒ Tworzenie zachęt dla wsparcia rozwoju przemysłu filmowego i audiowizualnego oraz wzornictwa przemysłowego.

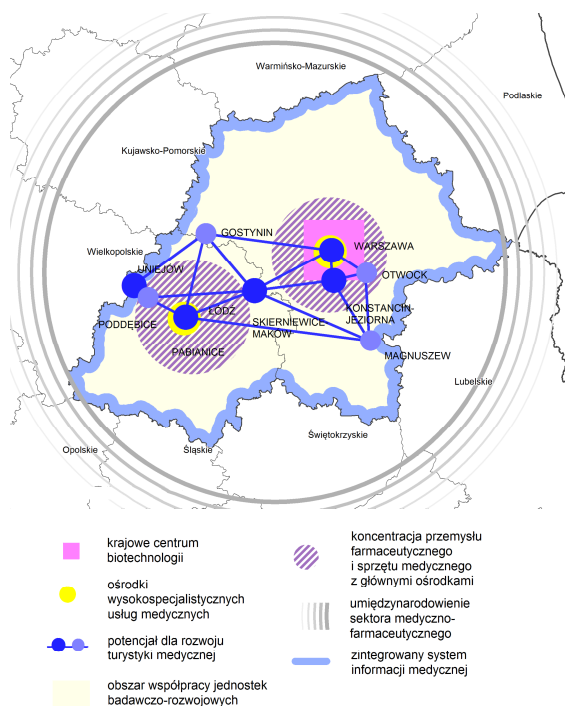
- ⇒ Wspieranie rozwoju szkolnictwa artystycznego, współpracy szkół oraz rozwoju kreatywności dzieci i młodzieży.
- ⇒ Wspieranie wspólnych projektów i wydarzeń artystycznych o znaczeniu międzynarodowym.
- ⇒ Wykreowanie międzynarodowych marek wzornictwa przemysłowego, przemysłu filmowego i audiowizualnego.

5.3 Cel szczegółowy III INNOWACYJNA SIEĆ MEDYCZNO-FARMACEUTYCZNA

Zwiększenie wykorzystania istniejącego potencjału medyczno-farmaceutycznego makroregionu, wymaga podjęcia działań na rzecz utworzenia innowacyjnej sieci medyczno-farmaceutycznej, w tym usprawnień organizacyjnych i integracji istniejącego potencjału. Kluczowym zadaniem będzie stworzenie zintegrowanego systemu informacji medycznej, podnoszącego efektywność działań i ułatwiającego korzystanie z usług medycznych. Zintegrowany system informacji medycznej będzie miał znaczenie wspomagające dla rozwoju usług medycznych i wysoko innowacyjnego przemysłu farmaceutycznego.

Wsparcie generowania innowacji umożliwi wysoki poziom kształcenia kadry i prowadzenia badań naukowych, ze szczególnym uwzględnieniem nauki w obszarze medycyny, bio- i nanotechnologii. Pozwoli to na intensyfikację współpracy między jednostkami naukowymi generującymi innowacje a sektorem biznesu. Warunkiem utrzymania silnej pozycji makroregionu w przemyśle farmaceutycznym jest bowiem wdrażanie nowych technologii w produkcji leków. Dla rozwoju sektora medycyny i farmacji znaczenie będzie miał również rozwój nowoczesnej bazy produkcyjnej w obszarze nanomedycyny, farmacji, biotechnologii, sprzętu medycznego i pomiarowego oraz technik laserowych.

Mapa 34. Innowacyjna sieć medyczno-farmaceutyczna

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego.

W zakresie usług medycznych rozwijane będą usługi wyspecjalistyczne, dzięki którym makroregion stanie się atrakcyjnym miejscem dla turystyki medycznej oraz prowadzenia badań klinicznych. Makroregion posiada odpowiednie zasoby naturalne dla rozwoju turystyki uzdrowiskowej, której podstawą powinna być balneologia. Turystyka oparta na balneologii przyczyni się do rozwoju małych ośrodków miejskich.

Efektom podjętych działań będzie również umiędzynarodowienie produktów i usług, w szczególności w odniesieniu do farmaceutyków i sprzętu medycznego. Istotnym aspektem jest wykreowanie silnej, rozpoznawalnej na arenie międzynarodowej, marki makroregionu jako lidera w produkcji leków oraz marki regionu świadczącego dobrej jakości wyspecjalistyczne usługi medyczne i zapewniającego wysoki poziom kształcenia lekarzy i prowadzenia badań.

Zakłada się, że stworzenie innowacyjnej sieci medyczno-farmaceutycznej wpłynie na podniesienie jakości sektora medycznego w Polsce Centralnej i wzrost konkurencyjności w zakresie utworzenia MEDYCINY JUTRA.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- ⇒ Utworzenie zintegrowanego systemu informacji medycznej.
- ⇒ Wspieranie rozwoju wysokospecjalistycznych usług medycznych.
- ⇒ Wspieranie wdrażania nowoczesnych technologii w produkcji leków.
- ⇒ Wspieranie konsorcjów prowadzących badania z zakresu bio- i nanotechnologii.
- ⇒ Wsparcie rozwoju bazy produkcyjnej w obszarze nanomedycyny, farmacji i biotechnologii, sprzętu medycznego i pomiarowego oraz technik laserowych.
- ⇒ Wykreowanie międzynarodowej marki produktów medyczno-farmaceutycznych.

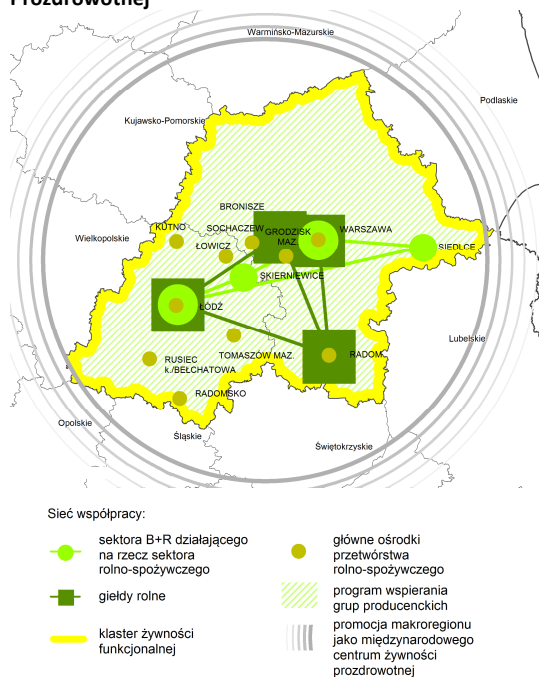
5.4 Cel szczegółowy IV MIĘDZYNARODOWE CENTRUM ŻYWNOŚCI PROZDROWOTNEJ

Dynamiczny rozwój sektora rolno-spożywczego, wytwarzającego zdrowe i innowacyjne produkty, stanowi szansę dla podniesienia konkurencyjności Polski Centralnej na międzynarodowych rynkach. Wsparciem dla realizowanych działań będzie rozwój sieci współpracy producentów rolnych, grup producenckich i samorządu gospodarczego z sektorem B+R. Przyspieszy to proces wdrażania i wykorzystywania nowoczesnych technologii w produkcji rolnej i przetwórstwie rolno-spożywczym, a w konsekwencji doprowadzi do wykreowania marki żywności funkcjonalnej oraz międzynarodowej promocji i wsparcia eksportu produktów rolnych i artykułów spożywczych wytwarzanych w makroregionie. Wspieranie rozwoju sieci współpracy doprowadzi do integracji Polski Centralnej poprzez wzmocnienie powiązań między producentami rolnymi, począwszy od rolników i grup producenckich, a skończywszy na rynkach hurtowych i sieciach dystrybucji oraz reprezentantach sektora B+R. Efektem wzajemnych kontaktów i rozwijanej współpracy mazowieckich i łódzkich ośrodków naukowych będą wspólne projekty badawcze i innowacyjne rozwiązania technologiczne, możliwe do zastosowania w sektorze produkcyjnym i przetwórczym rolnictwa na terenie makroregionu. Wszystkie te przedsięwzięcia przyczynią się do konsolidacji sektora rolno-spożywczego w makroregionie i wzmocnienia jego pozycji na arenie krajowej i międzynarodowej. Rozwój rolnictwa w Polsce Centralnej w coraz większym stopniu zależeć będzie od umiejętności wykorzystania pojawiających się innowacyjnych technologii w przemyśle rolno-spożywczym. Wykorzystywanie nanotechnologii w przemyśle rolno-spożywczym tworzy nowe możliwości w rolnictwie, ochronie środowiska i technologii żywności. Nanotechnologia będzie odgrywała coraz większe znaczenie w procesie produkcji żywności, utrwalaniu produktów, poprawie cech organoleptycznych, zachowaniu wysokiej jakości i bezpieczeństwa produktów, a także właściwości opakowań do żywności. Dzięki powyższym inicjatywom rynek żywnościowy makroregionu stanie się bardziej dostępny w kraju i poza jego granicami.

Opracowanie i wdrażanie nowoczesnych technologii w produkcji rolnej i przetwórstwie rolno-spożywczym przyczyni się do wzrostu innowacyjności Polski Centralnej. Wprowadzane rozwiązania w dziedzinie postępu biologicznego i biotechnologii umożliwią wprowadzenie na rynek nowych innowacyjnych odmian roślin użytkowych i produktów żywnościowych. Dzięki generowaniu i transferowi innowacji będzie postępowała dalsza modernizacja rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego makroregionu, ukierunkowanego na produkcję żywności funkcjonalnej.

Nowe rodzaje żywności funkcjonalnej wytwarzane w makroregionie, zaczną być rozpoznawalne na rynku krajowym i międzynarodowym, a współpraca naukowców z różnych dziedzin. m. in.: medycyny, dietetyki, biotechnologii żywności z producentami żywności przyczyni się do wypromowania makroregionu jako międzynarodowego centrum żywności prozdrowotnej. Umożliwi to stworzenie makroregionalnej marki żywności funkcjonalnej, a prowadzone na szeroką skalę działania informacyjno-promocyjne pozwolą na zdobycie nowych rynków zbytu, w tym również rynków zagranicznych.

Mapa 35. Międzynarodowe Centrum Żywności Prozdrowotnej

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego.

Produkcja żywności funkcjonalnej na skalę przemysłową i umiędzynarodowienie produktów może oznaczać dla Polski Centralnej znalezienie niszy rynkowej, która ma szansę szybkiego rozwoju. Przykładowym projektem realizującym powyższe działania będzie wykreowanie znaku jakości dla produktów żywnościowych makroregionu.

Przyjmuje się, że działania podjęte w kierunku stworzenia międzynarodowego centrum żywności prozdrowotnej przyczynią się do wzrostu konkurencyjności i postrzegania rolnictwa Polski Centralnej jako ROLNICTWA PRZYSZŁOŚCI.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- ⇒ Wspieranie rozwoju sieci współpracy producentów rolnych z sektorem B+R.
- ⇒ Opracowanie i wdrażanie nowoczesnych technologii w rolnictwie i przetwórstwie rolno-spożywczym.
- ⇒ Międzynarodowa promocja i wsparcie eksportu produktów rolnych i artykułów spożywczych.
- ⇒ Wykreowanie marki żywności funkcjonalnej.

5.5 Cel szczegółowy V MULTIMODALNY WĘZŁ TRANSPORTOWY O ZNACZENIU MIĘDZYNARODOWYM

Makroregion Polski Centralnej, zlokalizowany na przecięciu dwóch z dziewięciu Transeuropejskich Korytarzy Transportowych sieci bazowej, ma szansę stać się istotnym multimodalnym węzłem transportowym w skali międzynarodowej. W tym celu wskazany jest rozwój wysokiej jakości infrastruktury liniowej i punktowej składającej się na zintegrowany system transportu pasażerskiego i towarowego. W obu przypadkach system transportowy sprzyjać będzie doborowi połączenia najkorzystniejszego pod względem kosztów całkowitych, w tym również zewnętrznych. Rozwój powiązań wewnętrznych i zewnętrznych sprzyjać będzie lepszej integracji makroregionu, jak również zwiększeniu jego dostępności i konkurencyjności w skali międzynarodowej.

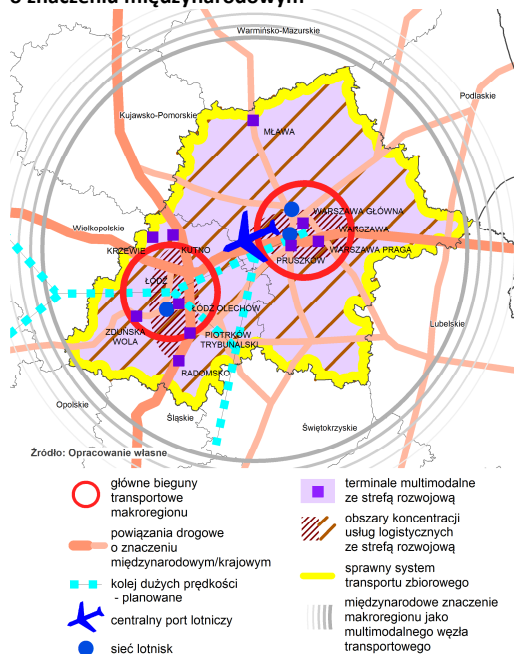
Docelowo makroregion stanie się obszarem przecinania się tras komunikacyjnych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym, zrealizowanych i utrzymywanych w sposób umożliwiający szybki, efektywny i przyjazny dla środowiska oraz bezpieczny dla mieszkańców transport. Dostępność do głównych węzłów transportowych zapewniona będzie poprzez rozwój infrastruktury liniowej i punktowej o znaczeniu ponadregionalnym, w tym linii kolejowych łączących województwo łódzkie i mazowieckie oraz ważnych węzłów przesiadkowych. Infrastruktura zostanie efektywnie wykorzystana dzięki poprawie oferty przewozowej transportu zbiorowego. Częstotliwość połączeń zostanie zwiększona, czas podróży skrócony, a jej komfort podniesiony. Integracja taryfowa i rozkładowa oraz spójny system informacji i obsługi pasażerów pozwolą na skuteczne wykorzystanie węzłów przesiadkowych. W przypadku przewozu towarów, rolę analogiczną do węzłów przesiadkowych będą pełniły intermodalne terminale towarowe.

Rozwój makroregionu jako multimodalnego węzła transportowego wymaga przygotowania odpowiednich terenów inwestycyjnych i wsparcia organizacyjnego rynku usług logistycznych. Rozwój centrów logistycznych pozwoli na skuteczne i wydajne wykorzystanie infrastruktury i dostępnych środków transportu towarowego. Działania te przyczynią się do wzrostu znaczenia makroregionu jako ważnego centrum logistycznego w skali międzynarodowej oraz wpłyną na rozwój przemysłu na obszarze Polski Centralnej.

Międzynarodowe powiązania komunikacyjne sprzyjać będą rozwojowi usług o zasięgu i rozpoznawalności wykraczających poza Polskę.

Wykreowanie makroregionalnej marki usług przewozowych i logistycznych możliwe będzie dzięki dostępności do wysokiej jakości infrastruktury. Wraz ze wzrostem liczby inwestorów i użytkowników spoza makroregionu, jego marka będzie stawać się coraz bardziej znana.

Mapa 36. Multimodalny węzeł transportowy o znaczeniu międzynarodowym

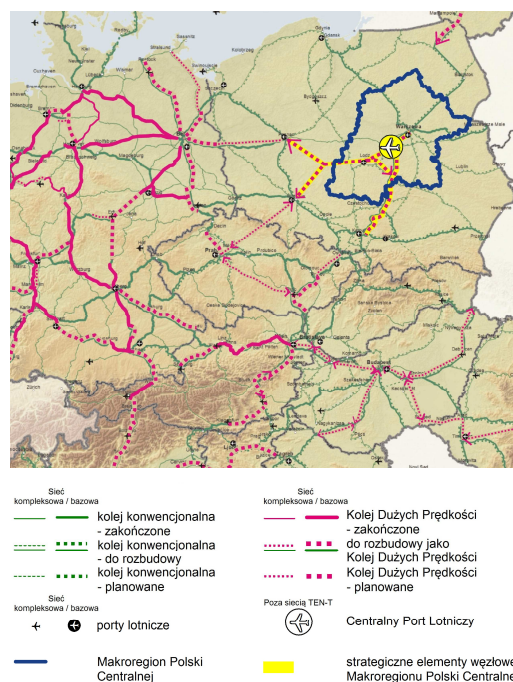

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego

Efektywna współpraca z kontrahentami i partnerami zagranicznymi pozwoli na dalszy rozwój i umiędzynarodowienie oferowanych usług, równocześnie ułatwiając eksport produktów wytwarzanych w makroregionie.

Zakłada się, że rozwój Polski Centralnej jako multimodalnego węzła transportowego o znaczeniu międzynarodowym pozwoli włączyć makroregion i Polskę w sieć połączeń o wymiarze globalnym oraz przyczyni się do budowania TRANSPORTU PRZYSZŁOŚCI w tej części Europy.

Mapa 37. Wybrane elementy multimodalnego węzła transportowego o znaczeniu międzynarodowym

Źródło: Opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego na podstawie Rozporządzenia PE i Rady UE nr 1316/2013.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- ⇒ Rozwój infrastruktury transportowej o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.
- ⇒ Rozwój infrastruktury transportowej o znaczeniu międzyregionalnym.
- ⇒ Rozwój terminali intermodalnych.
- ⇒ Poprawa jakości oferty przewozów pasażerskich, w tym integracja taryfowa i rozkładowa.
- ⇒ Wspieranie rozwoju terenów inwestycyjnych związanych z multimodalnym węzłem transportowym.
- ⇒ Wspieranie rozwoju nowoczesnych centrów logistycznych.
- ⇒ Wspieranie integracji usług logistycznych.
- ⇒ Promocja usług przewozowych i logistycznych.
- ⇒ Wspieranie międzynarodowej współpracy w zakresie usług logistycznych.

6 WSKAŹNIKI REALIZACJI

L.p.	Cel / Nazwa wskaźnika	Rok bazowy	Źródło	Jednostka	Polska	Polska Centralna			
					wartość w roku bazowym	wartość w roku docelowym			
						2020	2030		
1.	WSKAŹNIKI STRATEGICZNE								
1.1.	PKB per capita wg parytetu siły nabywczej (UE 27 = 100)	2011	Eurostat	%	65,0	92,0	109	129	
1.2.	Stopa bezrobocia wg BAEL	2013	GUS-BDL	%	10,3	9,1	6,2	5,5	
2.	CEL SZCZEGÓŁOWY I: ZINTEGROWANA PRZESTRZEŃ WIEDZY I INNOWACJI								
2.1.	Liczba podmiotów prowadzących działalność badawczo-rozwojową w dziedzinie biotechnologii	2012	GUS-BDL	szt.	107	41	54	70	
2.2.	Liczba udzielonych patentów	2013	GUS-BDL	szt.	2339	632	897	1118	
2.3.	Nakłady wewnętrzne na B+R na 1 mieszkańca	2013	GUS-BDL	zł	375	814	1295	1992	
2.4.	Udział studentów szkół artystycznych, medycznych, rolniczych, technicznych w ogólnej liczbie studentów	2013	GUS-BDL	%	20,5	18,2	25,8	31,2	
3.	CEL SZCZEGÓŁOWY II: PRZESTRZEŃ PRZYJAZNA TWÓRCOM I PROJEKTANTOM								
3.1.	Udzielone prawa ochronne na wzory użytkowe na 100 tys. ludności	2013	GUS-BDL	szt.	1,61	1,35	1,69	2,03	
3.2.	Udział nowozarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowopowstałych podmiotów ogółem	2013	GUS-BDL (działy PKD: 59, 60, 71, 73, 74, 90)	%	6,20	7,72	9,33	11,23	
3.3.	Udział studentów wyższych szkół artystycznych w liczbie studentów ogółem	2013	GUS-BDL	%	2,12	2,72	3,61	4,24	
4.	CEL SZCZEGÓŁOWY III: INNOWACYJNA SIĘĆ MEDYCZNO- FARMACEUTYCZNA								
4.1.	Udział nowozarejestrowanych podmiotów sektora medycznego w liczbie nowopowstałych podmiotów ogółem	2013	GUS-BDL (sekcja C PKD dział 21 i sekcja Q dział 86)	%	3,81	3,65	3,93	4,09	
4.2.	Udział studentów kierunków medycznych w liczbie studentów ogółem	2013	GUS-BDL	%	8,10	6,73	9,55	11,55	
5.	CEL SZCZEGÓŁOWY IV: MIĘDZYNARODOWE CENTRUM ŻYWNOŚCI PROZDROWOTNEJ								
5.1.	Udział nowozarejestrowanych podmiotów sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w ogólnej liczbie nowozarejestrowanych podmiotów ogółem	2013	BDL (sekcja C PKD dział 10, 11 i 12)	%	0,52	0,57	0,83	0,95	
5.2.	Udział studentów kierunków rolniczych, leśnych i rybołówstwa w liczbie studentów ogółem	2013	GUS-BDL	%	1,35	1,34	1,64	1,97	
5.3.	Udział gospodarstw ekologicznych w ogólnej liczbie gospodarstw ekologicznych w kraju	2013	GUS-BDL	%	100,0	11,8	12,5	13,7	
5.4.	Udział w krajowych zbiorach owoców z drzew	2013	STRATEG	%	100,0	57,0	58,2	60,5	

6. CEL SZCZEGÓŁOWY V: MULTIMODALNY WĘZŁ TRANSPORTOWY O ZNACZENIU MIĘDZYNARODOWYM								
6.1	Średni czas przejazdu pociągiem bezpośrednim z Warszawy Centralnej do Łodzi Kaliskiej / Łodzi Fabrycznej ⁴⁶	XII. 2014	PKP PLK	minuty	–	119	103	103 (88) ⁴⁷
6.2	Długość linii kolejowych pozwalających na ruch pociągów pasażerskich z prędkością powyżej 160 km/h	XII. 2014	PKP PLK	km	90	0	209	209 (402) ⁴⁷
6.3	Liczba obsłużonych pasażerów w portach lotniczych	2013	GUS-BDL	tys. osób	–	11 383	17 488	27 258

⁴⁶ Wartość bazowa jest określona dla relacji Warszawa Centralna – Łódź Kaliska, natomiast wartości docelowe – dla relacji Warszawa Centralna – Łódź Fabryczna.

⁴⁷ Wartość wskaźnika przy założeniu, że do końca 2030 r. zostanie zrealizowana i oddana do eksploatacji linia Kolei Dużych Prędkości.

7 SYSTEM REALIZACJI

System realizacji

System realizacji SRPC tworzy warunki dla łączenia działań rozwojowych w celu zwiększenia efektywności i skuteczności interwencji ukierunkowanej na rozwój makroregionu Polski Centralnej. Biorąc pod uwagę różnorodność podmiotów (działających niezależnie od siebie) uczestniczących w systemie realizacji Strategii, wzmocnieniu powinny ulec mechanizmy koordynacji między nimi. Wzajemna relacja pomiędzy podmiotami opiera się na współpracy i współodpowiedzialności za osiągnięte efekty. Tym samym osiągnięcie celów rozwojowych wyznaczonych w Strategii wymaga podjęcia wzmożonej współpracy przede wszystkim samorządów województw Polski Centralnej. Współpraca ta powinna rozwijać się w ramach mechanizmów koordynacji ustanowionych w systemie realizacji, we wspólnych strukturach służących zarządzaniu Strategią oraz w oparciu o wspólne zasady realizacji. Towarzyszyć temu powinien sprawny system monitorowania i ewaluacji na poziomie operacyjnym, działający zgodnie z założeniami i standardami określonymi dla systemu zarządzania rozwojem kraju.

7.1 ZASADY REALIZACJI STRATEGII

Strategia realizowana będzie zgodnie z zasadami polityki regionalnej określonymi w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010–2020*. Z punktu widzenia zapewnienia odpowiednich warunków do osiągnięcia jej celów, podstawowe zasady realizacji SRPC obejmują:

- **zasadę koordynacji działań rozwojowych**, która dotyczy koordynacji działań finansowanych z różnych źródeł (środki publiczne/niepubliczne, krajowe/zagraniczne, rządowe/samorządowe), podejmowanych przez różne podmioty i realizowanych w ramach różnych instrumentów (przede wszystkim programów operacyjnych) na rzecz osiągnięcia celów Strategii. Koordynacja służyć ma osiągnięciu zwiększonych efektów rozwojowych przez zapewnianie komplementarności i spójności w obszarze działań podejmowanych przez:
 - rząd (poszczególnych ministrów), z koordynacyjną rolą ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego,
 - rząd (poszczególnych ministrów) wspólnie z samorządami województw Polski Centralnej,
 - jednostki samorządu terytorialnego Polski Centralnej na szczeblu regionalnym i lokalnym,
 - inne podmioty publiczne i niepubliczne działające na rzecz osiągnięcia celów Strategii.
- **zasadę partnerstwa** zakładającą wzmacnianie mechanizmów współpracy, wymiany doświadczeń i opinii między wszystkimi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju makroregionu, przez:
 - współpracę województw Polski Centralnej przy realizacji Strategii i osiągnięciu jej celów,
 - współpracę między szczeblem regionalnym (zarządami województw) a szczeblem centralnym (minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego i inni ministrowie) przy realizacji celów Strategii,
 - włączanie partnerów społeczno-gospodarczych, przedstawicieli środowisk naukowych i organizacji pozarządowych w procesy opracowania, wdrażania, monitorowania i oceny Strategii,
 - rozwijanie współpracy z partnerami z otoczenia makroregionu, w tym z partnerami zagranicznymi, dla realizacji projektów przyczyniających się do osiągnięcia celów Strategii.
- **zasadę podejmowania decyzji na podstawie rzetelnych informacji**, która oznacza konieczność systematycznego monitorowania stopnia osiągnięcia celów Strategii oraz prowadzenia stałych

analiz sytuacji w makroregionie i przeprowadzania ewaluacji wspierających proces podejmowania decyzji dotyczących zmian w sposobie wspierania rozwoju makroregionu, ewentualnej aktualizacji Strategii oraz korekt w jej systemie realizacji. Decyzje te, aby były uzasadnione, powinny być poparte rzetelnymi dowodami (ang. evidence-based policy).

- **zasadę zintegrowanego podejścia** zakładającą łączenie różnego rodzaju interwencji o charakterze sektorowym i powiązanie działań podejmowanych przez podmioty na różnych szczeblach zarządzania, przy jednoczesnym ukierunkowaniu ich na lepsze wykorzystanie ukrytych lub niewłaściwie wykorzystanych potencjałów rozwojowych makroregionu. Zasada ta pozwala na uniknięcie fragmentacji działań i zachowanie kompleksowego i komplementarnego podejścia do wyzwań rozwojowych makroregionu. Zasada ta jest również przejawem odchodzenia od postrzegania terytoriów jedynie przez pryzmat ich granic administracyjnych, na rzecz bardziej funkcjonalnego myślenia o obszarach, na których realizowana jest interwencja oraz większego nastawienia na skuteczne adresowanie potrzeb i wyzwań.

System Koordynacji

Dla zapewnienia możliwości osiągnięcia celów Strategii w wymiarze strategicznym i operacyjnym, system jej realizacji powinien koordynować działania różnych podmiotów (administracji publicznej, partnerów naukowych oraz przedstawicieli biznesu i społeczeństwa) na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, jednocześnie uwzględniając systemy zarządzania i wdrażania wypracowane dla poszczególnych dokumentów strategicznych (takich jak strategie rozwoju województw) oraz instrumentów realizacyjnych (takich jak programy), z których największe znaczenie w najbliższych latach będą miały programy operacyjne współfinansowane ze środków UE. Wśród mechanizmów koordynacji na szczególną uwagę zasługują kontrakty terytorialne. Proces ich przygotowania (na szczeblu regionalnym oraz rządowym), konsultacji (pomiędzy województwami) oraz negocjacji (między ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego i rządami województw) oraz ich realizacja, daje szczególną szansę na skoordynowanie przedsięwzięć na poziomie ponadregionalnym.

Wsparciu procesu koordynacji realizacji Strategii służyć będą spotkania Rady Naukowo-Konsultacyjnej skupiającej środowiska naukowe, i partnerów społecznych i gospodarczych (na poziomie strategicznym) oraz regularne spotkania Zespołu do spraw Realizacji Strategii, któremu będą współprzewodniczyli reprezentanci samorządów wojewódzkich (na poziomie operacyjnym).

W pracach Zespołu będą uczestniczyli w szczególności przedstawiciele urzędów marszałkowskich reprezentujących komórki organizacyjne bezpośrednio związane z określonymi polami współpracy, przedstawiciele instytucji zarządzających, pośredniczących i wdrażających w ramach regionalnych programów operacyjnych perspektywy 2014-2020 oraz przedstawiciele instytucji kluczowych z punktu widzenia osiągnięcia celów Strategii, w tym reprezentujących warszawsko-tódzki obszar funkcjonalny. Zespół będzie czuwał nad przebiegiem realizacji Strategii na poziomie regionalnym, w tym poprzez uruchamianie analiz i ewaluacji odnoszących się do Strategii oraz będzie formułował wnioski i rekomendacje pod adresem wszystkich uczestników procesu dotyczące sposobu realizacji Strategii. Zespół odpowiadać będzie także za promocję Strategii i rozwijanie współpracy krajowej i międzynarodowej z podmiotami mającym wpływ na jej realizację.

7.2 PODMIOTY ZAANGAŻOWANE W REALIZACJĘ STRATEGII

W realizację Strategii zaangażowane są zarówno podmioty na szczeblu krajowym, jak i na szczeblu regionalnym oraz lokalnym. Główne zadania i odpowiedzialność podmiotów biorących udział w realizacji SRPC zostały przedstawione poniżej.

Rada Ministrów:

- przyjmuje Strategię i jej ewentualne aktualizacje,
- akceptuje mandat negocjacyjny dla ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, który w imieniu rządu negocjuje kontrakty terytorialne z zarządami województw,
- przyjmuje *Raport o rozwoju społeczno-gospodarczym, regionalnym i przestrzennym*, zawierający rekomendacje dotyczące zmian w systemie wspierania wymiaru ponadregionalnego polityki rozwoju w kraju oraz w zakresie ewentualnej aktualizacji Strategii lub jej instrumentów realizacyjnych.

Komitet Koordynacyjny do spraw Polityki Rozwoju:

- opiniuje projekt Strategii przed jej przyjęciem przez Radę Ministrów,
- zapewnia spójność SRPC z innymi dokumentami strategicznymi,
- w ramach stałego monitoringu realizacji działań rozwojowych kraju, w tym polityki regionalnej, analizuje wnioski wynikające z procesów monitorowania i ewaluacji, ocenia skuteczność działań nakierowanych na realizację Strategii oraz rekomenduje zmiany w systemie wspierania rozwoju makroregionu, w tym dotyczące ewentualnej aktualizacji dokumentu.

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego:

- współpracuje z zarządami województw Polski Centralnej przy opracowaniu i realizacji Strategii,
- przedkłada Radzie Ministrów projekt Strategii i jej aktualizacje,
- dokonuje oceny zgodności Strategii ze średniookresową strategią rozwoju kraju,
- uzgadnia rządowy mandat i w imieniu Rady Ministrów negocjuje kontrakty terytorialne,
- zapewnia koordynację działań finansowanych z różnych źródeł służących realizacji celów Strategii,
- zleca lub realizuje ewaluacje o charakterze horyzontalnym, w tym dotyczące rozwoju regionalnego w skali makroregionalnej,
- monitoruje przebieg procesów rozwojowych na poziomie ponadregionalnym m.in. w oparciu o informacje otrzymywane od Zespołu do spraw Realizacji Strategii,
- w oparciu o procesy monitorowania, przygotowuje *Informację o realizacji Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030* oraz okresowy *Raport z realizacji Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030*,
- formułuje rekomendacje dotyczące zmian w sposobie realizacji Strategii w oparciu o procesy monitorowania i ewaluacji,
- uwzględnia informacje dotyczące postępów w realizacji Strategii (*Informacja o realizacji Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030* oraz okresowy *Raport z realizacji Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030*) w systemach monitorowania i ewaluacji realizacji krajowych polityk rozwoju oraz polityki spójności UE, w tym uwzględnia wnioski z procesów monitorowania i ewaluacji Strategii w raportach służących monitorowaniu polityki rozwoju (w *Sprawozdaniu z Planu działań służących realizacji Strategii Rozwoju Kraju 2020* oraz w cyklicznym *Raporcie o rozwoju społeczno-gospodarczym, regionalnym i przestrzennym*).

Zarządy województw Polski Centralnej:

- uczestniczą w opracowaniu SRPC i w jej aktualizacji,
- organizują prace Zespołu do spraw Realizacji Strategii,
- koordynują przygotowanie, negocjują z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego i wdrażają na poziomie regionalnym kontrakty terytorialne służące realizacji Strategii, zgodnie z właściwością miejscową,
- zapewniają monitorowanie i ewaluację postępów realizacji Strategii, w tym realizacji projektów ponadregionalnych,
- współpracują przy opracowaniu *Informacji o realizacji Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030* oraz okresowego *Raportu z realizacji Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030* przygotowywanych przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego,
- zarządzają regionalnymi programami operacyjnymi i decydują o stopniu ich przyczyniania się do realizacji celów Strategii, w tym identyfikują w programach projekty o charakterze ponadregionalnym,
- podejmują decyzje dotyczące sposobu realizacji Strategii, w tym przede wszystkim wyboru projektów w ramach regionalnych programów operacyjnych służących realizacji celów Strategii.

Zespół do spraw Realizacji Strategii:

- współpracuje z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego przy opracowaniu *Informacji o realizacji Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030* oraz *Raportu z realizacji Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030*, w tym przygotowuje informację o działaniach przyczyniających się do realizacji celów Strategii,
- odpowiada za monitorowanie realizacji Strategii na poziomie regionalnym i opracowuje coroczne i okresowe *Raporty z realizacji Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030*,
- formułuje propozycje w zakresie zasad wyboru projektów w ramach instrumentów realizacji Strategii na poziomie regionalnym, tak aby uwzględniały one cele Strategii,
- formułuje wnioski i rekomendacje pod adresem wszystkich uczestników procesu, w tym w zakresie koordynacji działań nakierowanych na realizację celów Strategii,
- uruchamia analizy i ewaluacje odnoszące się do Strategii,
- odpowiada za promocję Strategii i rozwijanie współpracy z partnerami zewnętrznymi, w tym międzynarodowymi.

Partnerzy działający na rzecz realizacji Strategii:

Do partnerów działających na rzecz realizacji Strategii zaliczone zostały wszystkie podmioty, które przyczyniają się do osiągania celów Strategii, w tym przede wszystkim: jednostki samorządu terytorialnego na poziomie lokalnym, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, uczelnie, organizacje społeczne i gospodarcze, placówki naukowe, instytuty badawcze, szkoły oraz instytucje kultury.

Do głównych zadań realizowanych przez partnerów należy:

- wkład w opracowanie Strategii przez aktywny udział w konsultacjach społecznych projektu Strategii,
- wdrażanie projektów służących realizacji celów Strategii (w tym w formule partnerstwa publiczno-prywatnego),
- udział w pracach komitetów monitorujących programy operacyjne, a także w pracach innych ciał o charakterze koordynacyjnym powoływanych na szczeblu krajowym i regionalnym,
- monitorowanie i ewaluacja przebiegu procesów rozwojowych w ramach własnej działalności (np. badania dokonywane przez instytuty naukowe i badawcze),
- udział w zinstytucjonalizowanych formach współpracy służących realizacji Strategii utworzonych zgodnie z zasadą partnerstwa, w szczególności w pracach Rady Naukowo-Konsultacyjnej.

7.3 SYSTEM MONITOROWANIA I EWALUACJI STRATEGII

Proces monitorowania i ewaluacji pozwoli na ocenę skuteczności i efektywności działań nakierowanych na wsparcie makroregionu Polski Centralnej, służąc jednocześnie wspomaganiu dyskusji na temat efektywności mechanizmów wykonawczych Strategii wśród podmiotów zaangażowanych w jej realizację. Celem dyskusji jest wskazanie najlepszych praktyk i wzorców, wymiana doświadczeń i porównanie efektów wdrażania Strategii. Wnioski i rekomendacje wynikające z procesu monitorowania oraz ewaluacji przyczyniają się do poprawy koordynacji działań realizowanych na obszarach ponadregionalnych, do modyfikacji instrumentów realizacji SRPC (w tym zmian w systemie wdrażania programów operacyjnych dla ułatwiania realizacji działań i projektów ponadregionalnych współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych) oraz do ewentualnego dostosowania Strategii do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych i terytorialnych, poprzez jej aktualizację.

Monitorowanie

Monitorowanie Strategii jest ściśle powiązane z monitorowaniem polityk rozwoju w krajowym systemie zarządzania rozwojem. Proces monitorowania dostarcza informacji na temat postępu w realizacji SRPC, współuczestnicząc jednocześnie w monitorowaniu ŚSRK – głównego krajowego dokumentu strategicznego w perspektywie średniookresowej. Proces monitorowania zapewni dane, wykorzystywane w corocznej *Informacji o realizacji Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030*, która jednocześnie będzie zasilać opracowanie corocznego *Sprawozdania z Planu działań służących realizacji Strategii Rozwoju Kraju 2020*. W połowie okresu realizacji Strategii opracowany zostanie *Raport z realizacji Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030*. Okresowy *Raport* uwzględniany będzie w przygotowywanym co cztery lata przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego *Raporcie o rozwoju społeczno-gospodarczym, regionalnym i przestrzennym* opiniowanym przez Komitet Koordynacyjny do spraw Polityki Rozwoju i przyjmowanym przez Radę Ministrów.

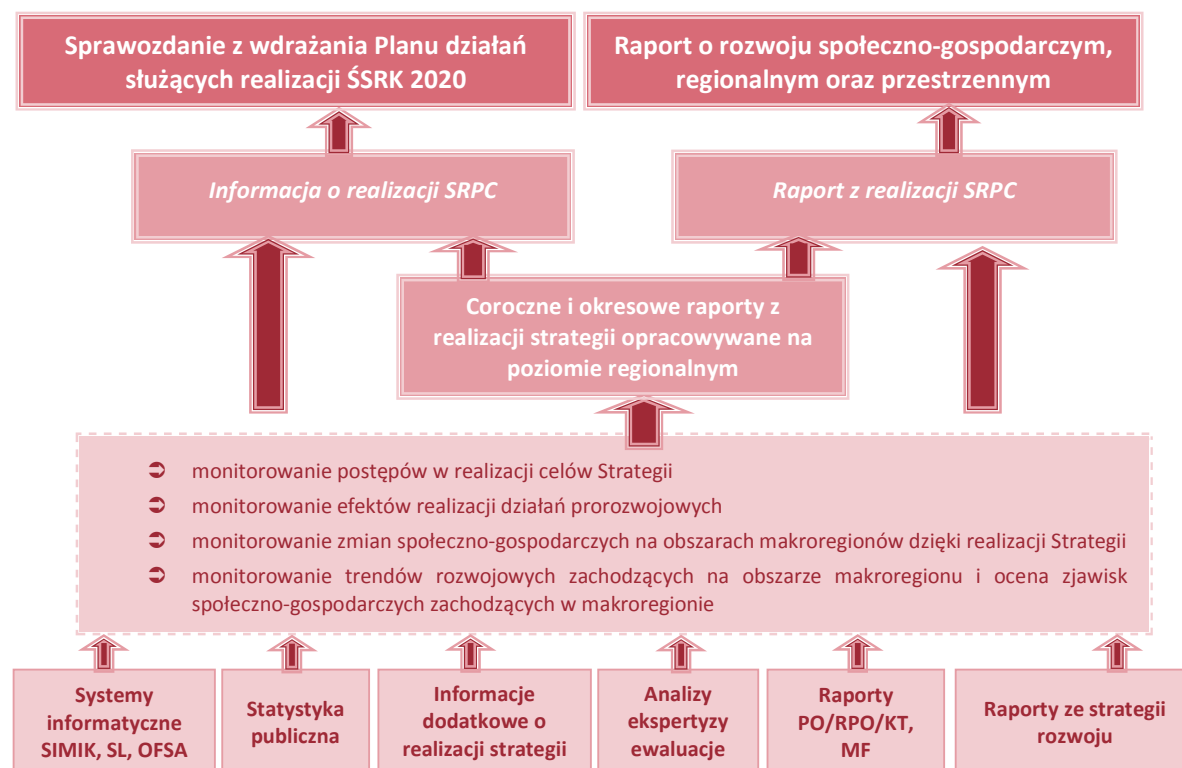
Proces monitorowania zasilać będą coroczne i okresowe raporty dotyczące realizacji Strategii opracowywane na poziomie regionalnym. Przy monitorowaniu SRPC wykorzystywane są również mechanizmy monitorowania programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy unijnych, które stanowią potencjalne źródła finansowania SRPC.

Zarówno *Informacja*, jak i *Raport* są przekazywane do informacji komitetom monitorującym regionalne programy operacyjne województw objętych Strategią i komitetom monitorującym krajowe programy operacyjne oraz mogą stanowić przedmiot dyskusji na posiedzeniach zespołu do spraw wymiaru terytorialnego, ładu przestrzennego i krajowej polityki miejskiej (przy Komitecie Koordynacyjnym do spraw Polityki Rozwoju), na forum Komitetu Koordynacyjnego Umowy Partnerstwa, grupy roboczej do spraw polityki regionalnej (przy Komitecie Koordynacyjnym NSRO), jak również na posiedzeniach zespołów do spraw strategii ponadregionalnych oraz na innych forach na poziomie krajowym i regionalnym.

Za proces monitorowania i ewaluacji SRPC odpowiada zarówno minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, jak i zarządy województw Polski Centralnej. Na poziomie regionalnym za prawidłowy przebieg tego procesu, w tym za przygotowanie corocznych i okresowych raportów monitorujących, odpowiada Zespół do spraw Realizacji Strategii. Szczególną rolę w procesie monitorowania Strategii odgrywają Regionalne Obserwatoria Terytorialne (ROT) oraz Krajowe Obserwatorium Terytorialne (KOT) zarówno w kontekście pozyskiwania informacji, jak również jako ciała opiniotwórcze. Odpowiadając za bieżące i okresowe monitorowanie skuteczności i efektywności Strategii, minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego i zarządy województw Polski Centralnej wykorzystują informacje z monitorowania w procesach decyzyjnych i zarządczych.

Uproszczony schemat monitorowania i raportowania Strategii został ukazany na poniższym schemacie.

Schemat 2. Schemat monitorowania i raportowania Strategii

Źródło: Opracowanie własne

Ewaluacja

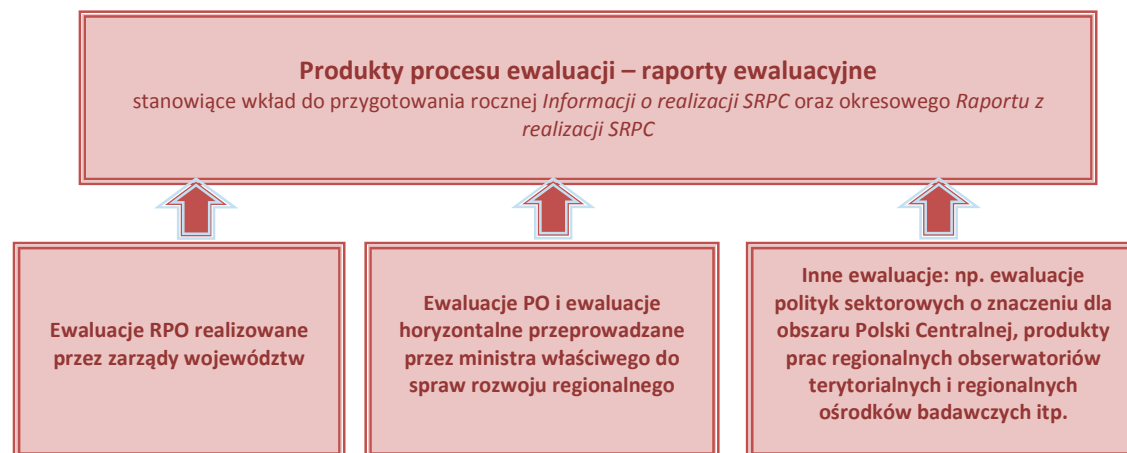
Równocześnie z procesem monitorowania realizowane będą działania ewaluacyjne Strategii. Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego odpowiada za przeprowadzanie ewaluacji o charakterze horyzontalnym, w tym ocen dotyczących rozwoju regionalnego na poziomie ponadregionalnym, przy wykorzystaniu m.in. potencjału Krajowego Obserwatorium Terytorialnego i innych krajowych ośrodków badawczych. Ponadto minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego odpowiada za ewaluację poszczególnych krajowych programów operacyjnych, które stanowić będą potencjalne źródła finansowania Strategii. W związku z tym, ewaluacje te powinny uwzględniać ocenę działań służących realizacji jej celów.

Zarządy województw odpowiadają za przeprowadzanie ewaluacji strategii rozwoju województw oraz regionalnych programów operacyjnych, przy czym ewaluacje te powinny uwzględniać założenia SRPC. Analizy i prace o charakterze ewaluacyjnym realizowane na poziomie regionalnym, odnosić się powinny w szczególności do efektywności działań w obszarze określonych pól współpracy. Realizując zadania w zakresie ewaluacji, zarządy województw wykorzystują potencjał i zasoby Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych i innych regionalnych ośrodków badawczych.

Zarówno minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, jak i zarządy województw Polski Centralnej, zobowiązani są do uzgadniania zakresu ewaluacji Strategii oraz wzajemnego przekazywania sobie raportów ze zleczanych badań ewaluacyjnych istotnych dla realizacji celów Strategii.

Uproszczony schemat ewaluacji Strategii został ukazany na poniższym schemacie.

Schemat 3. Schemat ewaluacji Strategii

Źródło: Opracowanie własne.

8 RAMY FINANSOWE

System finansowania Strategii oparty jest na zasadzie montażu różnych środków finansowych dla jej realizacji, przy szczególnym nacisku na odpowiednie wykorzystanie środków pochodzących z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w okresie programowania 2014–2020, jak i w kolejnych perspektywach finansowych UE.

Przyjęcie zasady montażu środków finansowych oznacza, że jednostki finansów publicznych oraz inne podmioty zaangażowane w jej realizację nie będą ponosiły dodatkowych skutków finansowych w związku z wdrażaniem Strategii. Wysiłek wszystkich podmiotów powinien być skierowany na identyfikowanie przedsięwzięć w ramach istniejących instrumentów realizacji SRPC i istniejących źródeł finansowania, wśród których największe znaczenie do roku 2020 będą miały programy operacyjne współfinansowane ze środków UE⁴⁸.

Głównymi instrumentami realizacyjnymi celów Strategii zapewniającymi finansowanie przewidzianych w niej działań mogą być:

- krajowe programy operacyjne (przewidziane przede wszystkim na okres programowania 2014–2020, tj. Inteligentny Rozwój, Infrastruktura i Środowisko, Wiedza Edukacja Rozwój, Polska Cyfrowa, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Rybactwo i Morze),
- regionalne programy operacyjne województw Polski Centralnej,
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (INTERREG Region Morza Bałtyckiego, INTERREG Europa Środkowa) oraz INTERREG Europa),
- inne programy rozwoju.

W konsekwencji potencjalne źródła finansowania Strategii obejmują:

- środki Unii Europejskiej – europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Fundusz Morski i Rybacki,
- środki budżetu państwa przeznaczone na współfinansowanie projektów,
- środki budżetów samorządów wojewódzkich, powiatowych i gminnych przeznaczone na współfinansowanie projektów,
- środki publiczne (pochodzące z budżetu państwa, państwowych funduszy celowych, budżetów samorządów wojewódzkich, powiatowych i gminnych oraz innych źródeł) przeznaczone na cele strukturalne niestanowiące wkładu do współfinansowania projektów z funduszy strukturalnych i inwestycyjnych,
- środki prywatne – np. środki w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

⁴⁸ W okresie programowania 2014–2020 województwo mazowieckie zaliczone zostało do grupy „regionów lepiej rozwiniętych” w klasyfikacji wpływającej na poziom i strukturę środków przekazywanych w ramach polityki spójności UE. Województwo łódzkie natomiast pozostaje wraz z pozostałymi 14 polskimi województwami, w grupie tzw. „regionów słabiej rozwiniętych”. Odrębna sytuacja mazowieckiego wiąże się m.in. z zastrzeżeniem zasad udzielania w tym województwie pomocy regionalnej i restrykcyjnymi wymogami dotyczącymi koncentracji środków na określonych obszarach wsparcia unijnego. Zakwalifikowanie województwa do kategorii regionów lepiej rozwiniętych wpływa także na sposób poziomu dofinansowania projektów z krajowych programów operacyjnych w ramach polityki spójności.

Ponadto, w ramach perspektywy finansowej na lata 2014-2020, przewidziana jest realizacja nowych inicjatyw lub kontynuacja dotychczas wdrażanych programów służących osiągnięciu celów polityk unijnych. Inicjatywy te stanowić mogą potencjalne dodatkowe źródło finansowania dla projektów służących osiągnięciu celów SRPC, a należą do nich między innymi:

- instrument „Łącząc Europę” – mający na celu wsparcie projektów infrastrukturalnych w obszarze transportu, energetyki i technologii informacyjnych, z którego będzie finansowana rozbudowa infrastruktury służącej wzmocnieniu Wspólnego Rynku Europejskiego,
- program „Horyzont 2020” – program ramowy na rzecz badań naukowych i innowacji,
- COSME – program wspierający konkurencyjność przedsiębiorstw, w tym MŚP,
- NER 300 – program służący finansowaniu projektów innowacyjnych technologii niskowęglowych, wykorzystywany jako główny element strategii Unii Europejskiej w walce ze zmianami klimatu,
- LIFE – instrument służący współfinansowaniu projektów w dziedzinie ochrony środowiska, nakierowany na wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacji polityki ochrony środowiska oraz identyfikacji i promocji nowych rozwiązań dla problemów dotyczących ochrony środowiska,
- Erasmus+ – program w dziedzinie edukacji i doskonalenia zawodowego mający na celu rozwój różnych form uczenia się przez całe życie oraz podnoszenie jakości i zwiększanie atrakcyjności szkolnictwa i kształcenia zawodowego w Europie,
- EaSI – program na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych, którego cele obejmują m.in. promowanie mobilności pracowników,
- Kreatywna Europa – program Komisji Europejskiej wspierający sektory kultury i kreatywne, koncentrował się będzie na wsparciu dla europejskiej kultury, kina, telewizji, muzyki, literatury, sztuk widowiskowych, dziedzictwa kultury oraz dziedzin pokrewnych,
- instrumenty Europejskiego Banku Inwestycyjnego – finansujące projekty inwestycyjne na rzecz integracji, zrównoważonego rozwoju i spójności gospodarczo-społecznej w państwach członkowskich UE, a także poza UE.

9 SPIS MAP, SCHEMATÓW I WYKRESÓW

Spis map

Mapa 1. Makroregion Polski Centralnej w kraju i Europie	3
Mapa 2. Podział administracyjny Polski Centralnej.....	10
Mapa 3. Makroregion Polski Centralnej na tle europejskiego systemu miejskiego	10
Mapa 4. Liczba ludności wg regionów NUTS 1 w 2012 r.	11
Mapa 5. Udział pracujących osób w wieku 20-64 lata w ogólnej liczbie osób w tej grupie wiekowej w 2011 r.	11
Mapa 6. PKB na 1 mieszkańca w standardzie siły nabywczej (PPS) w 2011 r.	12
Mapa 7. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym wg regionów NUTS 1 .	12
Mapa 8. Zatrudnieni w sferze B+R wg sektorów wykonawczych w regionach NUTS 1 w 2012 r.....	13
Mapa 9. Udział osób zatrudnionych w sferze badawczo-rozwojowej w całkowitej liczbie osób zatrudnionych w 2011 r.	13
Mapa 10. Nakłady na działalność sfery B+R w relacji do regionalnego PKB wg regionów NUTS 1 w 2011r.	14
Mapa 11. Nakłady na działalność B+R w przedsiębiorstwach w przeliczeniu na 1 mieszkańca wg regionów NUTS 1 w 2012 r.....	15
Mapa 12. Liczba studentów na 10 tys. ludności wg regionów NUTS 1 w 2012 r.	15
Mapa 13. Udział liczby studentów w ogólnej liczbie ludności w przedziale wiekowym 20-24 lata w 2012 r.	16
Mapa 14. Udział ludności z wykształceniem wyższym w ludności ogółem wg regionów NUTS 1 w 2011 r.....	16
Mapa 15. Udział podmiotów sektora kreatywnego w liczbie podmiotów Regon ogółem wg regionów NUTS 1 w 2012 r.....	17
Mapa 16. Struktura branżowa podmiotów sektora kreatywnego w Polsce Centralnej w 2012 r.....	17
Mapa 17. Udział absolwentów szkół artystycznych w liczbie absolwentów szkół artystycznych ogółem w kraju wg regionów NUTS 1 w 2012 r.....	18
Mapa 18. Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w regionach NUTS 1 w krajowych wydatkach ogółem na kulturę i dziedzictwo narodowe w 2012 r.	18
Mapa 19. Udział studentów kierunków medycznych w liczbie studentów ogółem wg regionów NUTS 1 w 2012 r.	20
Mapa 20. Liczba instytutów naukowych i badawczo-naukowych wg regionów NUTS 1 w 2012 r.	20
Mapa 21. Liczba lekarzy na 100 tys. mieszkańców w 2012 r.....	21
Mapa 22. Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców wg regionów NUTS 1 w 2012 r.....	21
Mapa 23. Udział firm farmaceutycznych w podmiotach Regon ogółem wg regionów NUTS 1 w 2012 r.	22
Mapa 24. Uwarunkowania rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego w Polsce Centralnej w 2013 r.....	22
Mapa 25. Udział użytków rolnych w powierzchni ogółem wg regionów NUTS 1 w 2012 r.	23
Mapa 26. Udział sadow i gruntów zajętych pod uprawy owoców i jagód w powierzchni ogólnej użytków rolnych w 2012 r.	23
Mapa 27. Produkcja owoców z drzew wg regionów NUTS 1 w 2012 r.....	24
Mapa 28. Produkcja mleka w tonach na 1 km ² użytków rolnych w 2012 r.	24
Mapa 29. Logistyka na tle Korytarzy Transportowych Bazowej Sieci TEN-T.....	26
Mapa 30. Układ drogowy w Sieci TEN-T.....	26
Mapa 31. Układ kolejowy w Sieci TEN-T	26
Mapa 32. Gęstość sieci kolejowej w 2012 r.	27
Mapa 33. Zintegrowana przestrzeń wiedzy i innowacji	37
Mapa 34. Przestrzeń przyjazna twórcom i projektantom	39
Mapa 35. Innowacyjna sieć medyczno- farmaceutyczna	42
Mapa 36. Międzynarodowe Centrum Żywności Prozdrowotnej	44
Mapa 37. Multimodalny węzeł transportowy o znaczeniu międzynarodowym.....	46
Mapa 38. Wybrane elementy multimodalnego węzła transportowego o znaczeniu międzynarodowym.....	47

Spis schematów

Schemat 1. Schemat celów szczegółowych i kierunków interwencji Strategii	36
Schemat 2. Schemat monitorowania i raportowania Strategii.....	56
Schemat 3. Schemat ewaluacji Strategii	57

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba jednostek naukowych prowadzących działalność B+R w dziedzinie biotechnologii wg regionów NUTS 1.....	14
Wykres 2. Zgłoszenia patentowe i udzielone patenty wg regionów NUTS 1 w 2012 r.	15
Wykres 3. Prognozowane stany ludności makroregionu w tys. osób.....	28
Wykres 4. Prognozowane stany ludności makroregionu w tys. osób.....	29